

LUND UNIVERSITY

"Vi har fått förväntningar på livet och kräver ett annat boende" - Massmediala bilder av 40-talister som omsorgstagare

Jönsson, Anders

2014

Document Version:
Förlagets slutgiltiga version

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Jönsson, A. (2014). "Vi har fått förväntningar på livet och kräver ett annat boende" - Massmediala bilder av 40-talister som omsorgstagare. (Research Reports in Social Work; Vol. 2014, Nr. 1). Socialhögskolan, Lunds universitet.

Total number of authors:

1

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

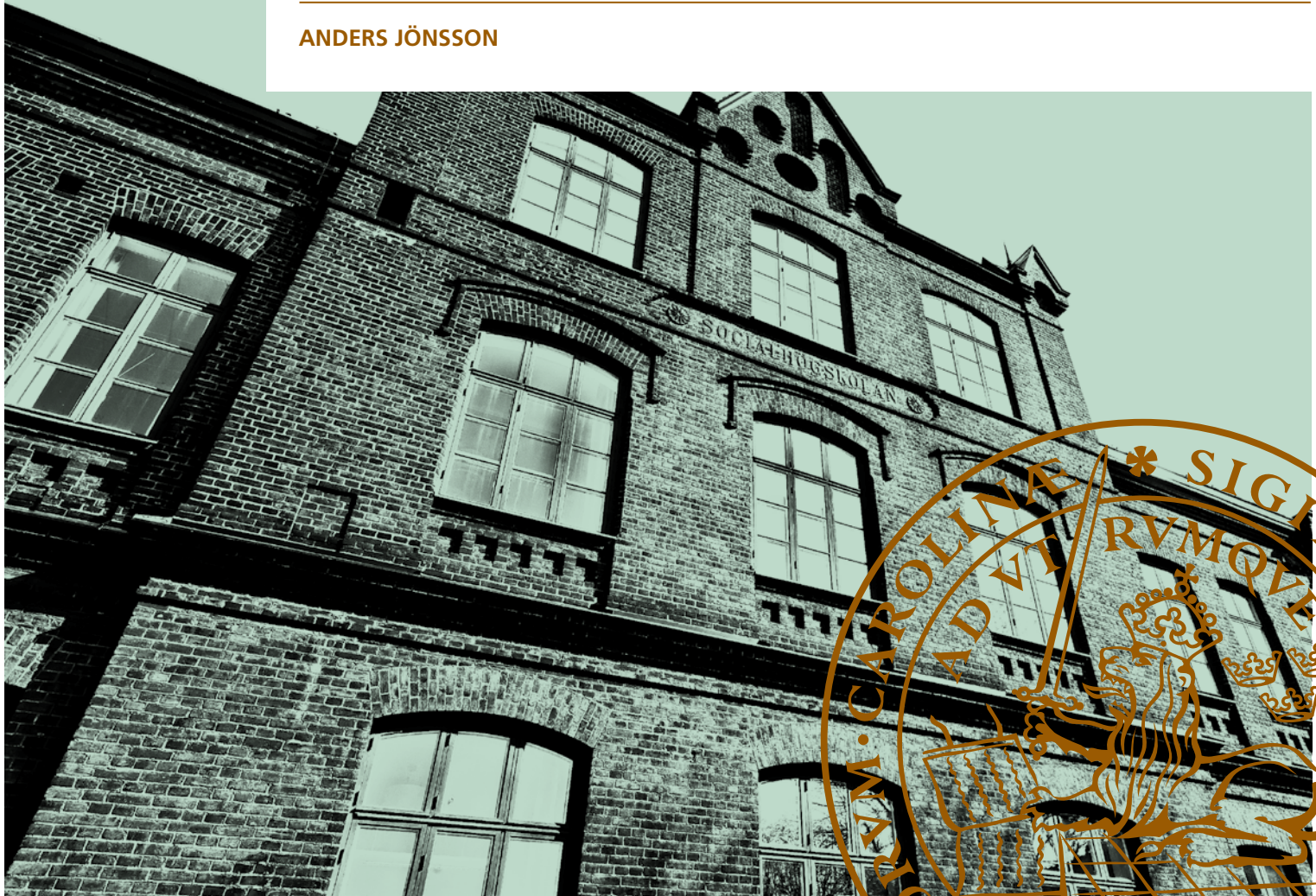
LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

”Vi har fått förväntningar på livet och kräver ett annat boende”

– Massmediala bilder av 40-talister som
omsorgstagare.

ANDERS JÖNSSON

ISBN: 978-91-7623-005-3

© Socialhögskolan

Redaktör: Torbjörn Hjort

Adress: Lunds Universitet, Socialhögskolan, Box 23, 221 00 Lund

Titeln till denna rapport är hämtad från en artikel ur Göteborgs-Posten (GP 000413).

Tack till Håkan Jönson för akademiskt och moraliskt stöd under författandet av rapporten, tack till Per-Erik Isberg för hjälpen med de statistiska aspekterna av rapporten och tack till Torbjörn Hjort för granskningen av rapporten.

Sammanfattning

40-talisterna är en generation som har förknippats med flera karaktärsdrag, positiva som negativa, och framställs ofta som en mycket talrik generation. Det går att argumentera för att generationen inte endast utgör en kohort utan även en identitet. Då generationen utmålas som rik, mäktig och frisk finns det ett intresse att se hur denna generation kommer att beskrivas då dess medlemmar börjar ingå i stratumet äldre vilkas medlemmar ofta betecknas som fattiga, beroende och sjuka.

Genom en kvantitativ innehållsanalys av tidningsartiklar från Svenska Dagbladet, Dagens Nyheter, Göteborgs-Posten, Aftonbladet och Expressen publicerade under perioden 1995-2012 var syftet att se hur dessa artiklar som representanter för en större medial bild uttrycker sina förväntningar kring hur äldreomsorgen kommer att förändras då 40-talisterna uppnår vårdkrävande ålder.

Resultatet av analysen visar att de studerade tidningsartiklarna målar upp en spretig bild av 40-talisternas äldreomsorg. I denna bild går det emellertid att se vissa mönster. Mötet mellan 40-talisterna och äldreomsorgen beskrivs som en finansiell utmaning. Till skillnad från en internationell kontext går det dock inte i den svenska mediebilden att direkt peka på att det rör sig om en individualisering av äldreomsorgens finanser utan denna utmaning anses även kunna lösas genom offentliga åtaganden.

Vidare går det att se att gruppen 40-talister visserligen målas upp som en grupp med karaktärsdrag och en identifikationspunkt men gruppens omnämnande minskar under den studerade tidsperioden och det går därmed att argumentera för att gruppen förlorar betydelse och makt. Detta medför dock inte per automatik att gruppens medlemmar blir mindre mäktiga. Gruppen benämns som omsorgstagare mest frekvent runt millennieskiftet för att inte nämnas i lika många artiklar under periodens senare år. Detta kan tyckas något paradoxalt då gruppen åldersmässigt är närmare vårdkrävande ålder under de senare åren. 40-talisterna tycks även stå motvilliga till att ses som äldre och framför allt omsorgstagare.

Det är ytterst sällan som bilden av 40-talisterna problematiseras eller nyanteras. Gruppen framstår, och framställer sig, ofta som en homogen grupp. Gruppens betalningsförmåga rörande äldreomsorg är emellertid en aspekt som problematiseras av vissa artikelförfattare.

Rapportens slutdiskussion pekar på farhågorna i att helt och hållet analysera denna typ av material kvalitativt. Vidare ger studien en bild av 40-talisternas makt knuten till en generationsidentitet och ser hur denna makt kan förändras i framtida scenarion. Rapporten avslutas med en förklaring av betydelsen av mediernas beskrivning för den faktiska äldreomsorgen.

Innehåll

Sammanfattning	4
1. Inledning.....	6
1.1 Problemformulering	7
1.2 Syfte och frågeställningar	10
1.3 Förstudie och begrepp	10
1.4 Rapporten som forskningsprodukt.....	12
2 Metodologiska utgångspunkter.....	13
2.1 Empiriskt underlag	14
2.2 Artikel som kvantitativ enhet.....	15
2.3 Kodningen	16
2.4 Kodningsschema, kodningsmanual.....	19
och interna resultat.....	19
3 Resultat	30
3.1 Allmänna resultat	30
3.2 Hypotesprövningsbaserad resultatredovisning.....	34
4 Summering och diskussion	47
4.1 40-talister som mäktiga.....	48
4.2 Ungdomlighetens självförvållande krokben.....	50
4.3 Mediernas bild och faktiska äldreomsorgen.....	52
Källor	53
Citerade och refererade dagstidningsartiklar	53
Litteratur.....	54
Elektroniska källor.....	57
Bilaga 1: Kodningskategoriernas överensstämmighet och värde enligt Cohens Kappa.....	58
Bilaga 2: Söktermer i Retriever 1995-2012.....	59
Bilaga 3: Logistisk regressionsanalys	60
Bilaga 4: P-värde för hypotesprövning.....	63

1. Inledning

Under 1900-talet tog födelsestatistiken i Sverige en drastisk vändning. Från att tidigare ha varit ett relativt beständigt antal nyfödda barn under flera decennier sjönk barnafödandet runt 1910 och återhämtade sig inte förrän slutet av andra världskriget då det skedde en babyboom. Under andra halvan av 1900-talet är födelsestatistiken allt annat än stadig. Förenklat går det att säga att de stora barnkullarna som föddes i slutet och strax efter andra världskriget själva fick barn under sextiotalet och deras barn blev sedan föräldrar i slutet av åttiotalet och början av nittiotalet (SCB, 2012). Den första av dessa generationer, 40-talisterna, är den generation som är i fokus för denna studie. Detta är en generation som både under sin uppväxt, men även som vuxna, fått stå i rampljuset och frågan är om de inte också kommer att göra det som äldre. Generationen har gått från att vara med och revolutionerat den fria uppfostran som barn, till att ”uppfinna” den svenska tonåringen och omformat samhället. De beskrivs som stora, annorlunda, rika och mäktiga (Rasmusson, 1985; Lindgren et al., 2005). Det är en generation som det talas om både i positiva och negativa ordalag och framför allt går det att se en skillnad mellan om det är generationen som beskriver sig själv eller om det är andra som beskriver generationen. När 40-talisterna talar om sin egen generation beskriver de ofta sig som arbetarklass, hårt strävande eller evigt unga. I boken ”Pensionär? Aldrig i livet!” (Kristoffersson & Lahger, 2005) menar medlemmar av generationen att de utgör ”generation plikt”. Andra kohorter däremot beskriver generationens medlemmar som rika, gynnade, mäktiga och icke-empatiska: ”Generationen född på 40-talet har alltid sett till att få sina önskemål uppfyllda. Det ni velat ha har ni tagit. Vård skola och omsorg har det sparats in på för att tillgodose era behov” (GP 110628). Det är flera som menar att denna generation är förmögen och Helene Brembeck (2009) uppskattade att generationen 40-talister hade 80 procent av Sveriges samlade förmögenhet år 2009. Detta trots att de detta år endast utgjorde 12 procent av befolkningen (SCB, 2012). Likaså är det flera som menar att generationen är mäktig, en makt som enligt Rasmusson (1985) och Lindgren et al. (2005) utgår från dess storlek.

Det går att argumentera för att de som kallas 40-talister inte endast är en kohort utan även en *generation* i Mannheims mening (jmf Gilleard & Higgs, 2002),¹ det vill säga att gruppen har gemensamma erfarenheter vilket gör att gruppens medlemmar identifierar sig med varandra. Därmed går det att säga att de som är födda detta årtionde har en gemensam identifikationspunkt oavhängigt medlemmarnas klass, kön eller position i livsloppet. Begreppet 40-talist lanserades av Ludvig Rasmusson i en essä 1982 och hade innan dess syftat på

¹ Mannheim (1952) använder egentligen termen ”generation in actuality” för att beskriva det som här kallas generation medan han använder ordet ”generation” för att beskriva en kohort.

en grupp författare som slog igenom på 1940-talet (Rasmusson, 1985). Ett par år efter denna artikel myntas även ett annat begrepp som syftar till denna generation, nämligen "Jätteproppen Orvar" i TV-programmet "Ärligt Talat" på SVT 1984. Per Nuders "Köttberget" från 2004 är ytterligare ett exempel på begrepp som beskriver, och sedan hjälpt till att definiera, denna generation.

1.1 Problemformulering

Men vad händer med denna generation då de blir äldre och ingår i en kategori som ofta karaktäriseras som fattiga, beroende och sjuka (jmf Katz, 1992)? Sedan 2005 har generationen 40-talister börjat uppnå pensionsålder och vid nästa decennium börjar de fylla 80, en ålder som förknippas med ett beroende av samhällets insatser: "I Sverige har vi ett anstånd fram till 2025. Då blir 40-talisterna 80 år och äldre, den ålder då många börjar behöva hjälp av olika slag" (SvD 110928). Laslett (1991) kategoriserar denna övergång som att gå från en tredje ålder, en tid av vila och självuppfyllande efter ett yrkesliv, till en *fjärde ålder*, en tid av sjukdom och beroende av andra innan döden. Per Nuders benämning av denna grupp som "Köttberget" är en projektion av hur det kommer att bli när denna grupp försvinner från arbetsmarknaden. Uttrycket syftar på att 40-talisterna skulle vara ett köttberg som Nuders egen kohort, 60-talisterna, skulle försörja när 40-talisterna blir äldre. Just detta 40-talisternas möte med ålderdomen är ett ämne om vilket flera populärvetenskapliga böcker har skrivits, exempelvis "Vad varje 40-talist bör veta! – Hälsa, ekonomi, pension, boende, livets goda" (Lindgren & Hellman, 2005), "Pensionär? Aldrig i Livet – Elva 40-talister om sina liv och sin framtid" (Kristoffersson & Lahger, 2005) och "Rekordgenerationen – Vad de vill och hur de tänker"² (Lindgren et al., 2005). Rasmusson (1985) tar upp aspekter hos generationen när de blir äldre även om 40-talisterna endast var 35-45 år när hans första bok om generationen skrevs. Dessa olika böcker tar upp olika aspekter av generationens åldrande, från hur generationen i stort kommer att genomgå ett paradigmskifte när de rör sig mot ålderdomen (Lindgren et al., 2005) till fördelarna med att börja spela golf på äldre dar (Lindgren & Hellman, 2005). Rachel Pruchno (2012) påpekar dock att även om gruppen Baby Boomers³ åldrande har fått en betydande uppmärksamhet i populärlitteraturen i USA så har intresset från de akademiska disciplinerna varit begränsat.

² Rekordgenerationen syftar egentligen till de som födda 1945-1954 men då de barnrika åren mellan 1945-1949 finns med i både denna term och termen 40-talisterna är de två begreppen relativt lika.

³ Då detta fenomen uppmärksammas internationellt används sällan termen 40-talist utan snarare Baby Boomer. Det finns dock viss problematik med detta begrepp som jag redogör för under avsnitt 1.3.1.

En anledning till att denna generations åldrande kan väcka så mycket intresse är att det är en generation som präglas av att vara ungdomlig. Gilleard & Higgs (2007) poängterar att detta är en generation som, i en amerikansk kontext, har konstruerats som de nya ungdomarna genom en konsumtionskultur:

Once the grown-ups had seated themselves comfortably in front of their television sets, the owners of commercial radio and the cinema industry soon realised that they would only survive by appealing to this new teenage audience. [...] [A] generational divide was instituted that stretched across ever-wider sections of American society. (ibid., s 23)

Genom att använda en modell framtagen av Matilda White Riley (1973, 1976) som följer kohorter över tid går det att se att 40-talisterna var ungdomar under en tid då en konsumtionsinriktad ungdomskultur skapades och generationen har därefter burit med sig denna identitet efter att åldersmässigt inte vara ungdomar längre. Vissa aspekter av denna ungdomlighet är intressant att se utifrån denna kohortmodell. Exempelvis beskriver generationen ofta sig själva som evigt unga och nämner då "Rock n Roll" (GP 070819) eller "Rolling Stones" (SvD 051106) vilket kopplades till ungdomlighet när 40-talisterna var unga men knappast idag. Dessa två begrepp är även tydliga exempel på att det är aspekter av 40-talisternas tid som ungdomar och unga vuxna som har varit med att skapa deras karaktäristika idag. Det är sällan historiska händelser efter 70-talet ses som något som varit med att skapa generationens identitet. Mannheim (1952) menar emellertid att detta identitetsskapande under ungdomen är något som gäller alla generationer. Vidare så kan denna modell användas för att tidsmässigt contextualisera fynd i rapporten. Exempelvis så tillhörde 40-talisterna ett annat åldersstratum när Rasmussons bok om dem kom ut 1985 än de gör idag.

Förutom intresset för hur generationen karaktäriseras så finns även ett intresse för hur denna grupps åldrande påverkar samhällsekonomin. Den rådande tanken är att då försörjningskvoten ökar, det vill säga hur många i icke-arbetsför ålder som finns per person i arbetsför ålder, så kommer det kräva samhälleliga förändringar för att kunna klara finanserna (Katz, 1992; Gee, 2002; Wetterberg, 2008). Framtidskommissionen publicerade 2012 en rapport om projektionerna för försörjningskvoten fram till år 2050 och nämner i denna bland annat idén att senarelägga pensionen (Framtidskommissionen, 2012). Året därpå publicerades även en statlig utredning för att se hur arbetslivet skulle kunna förlängas genom en höjning av pensionsåldern (SOU 2013:25). Det bör poängteras att försörjningskvot inte är något som först på senare tid börjat diskuteras utan redan makarna Myrdal (1934) visade denna fråga intresse:

Med denna övertalighet av åldringar följer till en början ett allvarligt försörjningsproblem. En relativt större del av våra inkomster kommer att gå åt för att draga försorg om alla dessa gamla. Kostnaderna för den sociala

och för den individuella försörjningsplikten komma att trycka allt tyngre.
(ibid., s 103)

Laslett (1991) nämner att denna alarmistiska inställning till den ökade andelen äldre även fanns i Frankrike redan i mitten av 1800-talet då beräkningar av andelen äldre började genomföras.

Denna syn på försörjningskvotens betydelse och dess projektioner har emellertid fått en relativt kraftig kritik från akademiskt håll (exempelvis Katz, 1992; Gee, 2002; Johnstone & Kanitsaki, 2009) som benämner detta som *demografisk alarmism* eller *apokalyptisk demografi*. Som både Katz (1992) och Gee (2002) påpekar kopplas denna typ av resonemang ihop med en liberaliserande retorik. Denna retorik härstammar delvis från en tidsbunden ideologi⁴ och en ovilja att ifrågasätta demografiska projektioner: "Apocalyptic thinking about population ageing depends on, perhaps more than anything else, the acceptance of dependency ratios as meaningful measures of the economic and social impact of ageing" (Gee, 2002, s 751). Detta resonemang liknar i mångt och mycket Faircloughs (1992) resonemang kring ideologier som "naturaliserande" av språket till en form av icke ifrågasatt "sunt förnuft".⁵ I Lundgren och Ljuslinders (2011a) studie om den mediala bilden av äldreomsorgen i relation till den apokalyptiska demografin hade som ett av sina fynd att språket i de artiklar de undersökte visade på en liberalisering av äldreomsorgen även om detta inte kan anses vara helt talande för den svenska mediediskursen.

Teun van Dijk (2008) beskriver massmedierna som den skriftliga källan med mest makt och troligen mest inflytande över läsaren. Av nyhetsmedierna så är det tidningarna som har störst makt och en stor del av denna makt grundar sig i dess uppfattning som kvalitativt bättre (och därmed mer sanningsenlig) än exempelvis nyhetssändningar på TV. Fairclough (1992) menar att en del av massmediernas roll är att systematiskt omforma det oklara till kategoriska sanningar, faktum, som sedan sänds ut till läsaren eller tv-tittaren. En tidnings omnämnande av 40-talisternas äldreomsorg har därmed större inverkan för hur läsarna uppfattar detta fenomen då detta i större grad uppfattas som en "objektiv sanning" än exempelvis ett vardagligt samtal eller en twitterfeed. Då dessa tidningsartiklar har en influens över hur vi uppfattar äldre-

⁴ Katz (1992) beskriver ideologin som neo-konservativ medan Gee (2002) beskriver den som neo-liberal. Då det skiljer sig 10 år mellan dessa två artiklar går det att argumentera för att de skrevs i olika tidsmässiga kontexter. Även om det är olika ideologier som färgar denna process går det att argumentera för att neo-konservatismen och neo-liberalismen har liknande verkan i den mening att de skjuter ansvaret från staten (jmf Brown 2006).

⁵ "The ideologies embedded in discursive practices are most effective when they become naturalized, and achieve the status of 'common sense'" (Fairclough 1992, s 87).

omsorgen medför detta att de därmed även påverkar hur äldreomsorgen formas i viss mån.⁶

1.2 Syfte och frågeställningar

Syftet med denna studie är att undersöka den massmediala bilden av 40-talisternas kommande äldreomsorg och bilden av gruppens identitet. I studien har *karaktäristika* kopplade till 40-talisterna och den *demografiska alarmismen* lyfts fram för att belysa dessa aspekter av mediernas bild i synnerhet. Genom en innehållsanalys⁷ av tidningsartiklar önskar jag ge svar på följande frågeställningar:

- Vilka är de mediala förväntningar kring förändringar i äldreomsorgen kopplade till 40-talisterna som grupp?
- Associeras gruppen i dessa artiklar med en individualisering av äldreomsorgen?
- Går det att se tecken på en identitet kopplad till denna generation i de studerade tidningsartiklarna och i sådana fall finns det tecken på att denna identitet är i förändring?

1.3 Förstudie och begrepp

Innan denna studie påbörjades skedde en förstudie av den mediala bilden av 40-talisterna som visade att gruppen ofta beskrivs som rik, gynnad, krävande, politisk, oempatisk, hälsosam och evigt ung. Hur gruppen beskrivs beror ofta på vem det är som beskriver den, är det någon som tillskriver 40-talisterna en egenskap (då ofta negativ) eller är det 40-talisterna som tillskriver sig en egenskap själva (då ofta positiv). Delar av resultatet i den aktuella studien ges mot bakgrund av förstudien.

Då den aktuella studien undersöker mediernas bild av 40-talisterna och äldreomsorgen kan den tidigare nämnda litteraturen och förstudien dels fungera som en bakgrund, men även i viss mån som ett teoretiskt ramverk, för hur resultaten kan tolkas. Studier rörande bilden av äldre har tidigare bedrivits och har bland annat visat att äldre gestaltas relativt sällan i medierna och när de väl gör det så gör de det i egenskap av att ha en viss problematik kopplad till sin ålderdom (Nilsson & Jönson, 2009) eller som att de utgör ett problem genom att vara just äldre (ibid.; Lundgren & Ljuslinder, 2011a). Den senare av dessa är en bild vilket är tätt kopplad till den demografiska alarmismen.

⁶ En beskrivning hur denna läsning av tidningarna kan påverka den faktiska äldreomsorgen finns i avsnitt 2.2.

⁷ Vilken beskrivs i större utsträckning i kapitel 2.

1.3.1 Begreppet 40-talist

Begreppet *40-talist* är relativt starkt knutet till en svensk kontext och syftar till de som är födda under 1940-talet, ett årtionde då det (framför allt under andra halvan) föddes rekordstora barnkullar. Internationellt, och framför allt i en amerikansk kontext, används oftare termen *Baby Boomer* vilket tidsmässigt delvis sammanfaller med 40-talisterna. Till gruppen Baby Boomers räknas de som är födda mellan 1946-1965 enligt US Census (2011) vilket ifrågasätts av andra som menar att denna indelning baserar sig på antal barn som föddes snarare än en generationell identitet och att det finns en generation mellan Baby Boomers och Generation X (jmf Wellner, 2000). Som Gilleard och Higgs (2007) poängterar är det framför allt de som föddes under de tidiga åren av denna period, det vill säga i mitten till slutet av 1940-talet, som har varit mest betydande i skapandet av denna generations identitet. Det finns betydande likheter mellan hur 40-talisterna beskrivs och hur Baby Boomers i en amerikansk kontext beskrivs (jmf Pruchno, 2012) vilket medför att de två grupperna liknar varandra utöver att de delvis delar födelseår.

I en europeisk kontext skiljer sig länderna åt rörande vilka år som stora barnaskaror föddes. Tysklands barnafödande tog inte fart förrän under sextio-talet medan både Storbritannien och Frankrikes efterkrigsbarn liknar det svenska mönstret med stora kullar i slutet av 40-talet. I östra Europa visades ofta motsatsen till en babyboom då barnafödandet minskade till och med 50-talet (Gilleard & Higgs, 2007; Phillipson et al., 2008).

Att 40-talisterna är många är en beskrivning som det finns viss sanning bakom då årskullarna under 1940-talet var stora i jämförelse med exempelvis 1920- och 1930-talets. Toppen under 1940-talet skedde 1944 då cirka 130 000 barn föddes vilket kan jämföras med cirka 82 000 födselar tio år tidigare. Emellertid föddes det över 120 000 barn per år mellan 1875-1914⁸ vilket kan användas för att belysa att 40-talisterna inte är 1900-talets enda stora barnaskara (Landgren Möller, 2005; SCB, 2012). 60-talisterna har därefter även gått om 40-talisterna i antal då antalet 40-talister fram till 2005 hade minskat med 34 000 sedan 1940-talet medan 60-talisterna hade ökat med 129 000 (Nilsson, 2005).

I svensk kontext finns dels öknamnen ”Jätteproppen Orvar” och ”Köttberget” samt termen Rekordgenerationen (Lindgren et al., 2005) som nämndes förut. I denna rapport kommer framförallt termen 40-talist användas men då denna saknar betydelse internationellt kommer resultat vid flera tillfällen jämföras med resultat rörande Baby Boomers och Rekordgenerationen. Rent demografiskt så täcker samtliga tre begrepp in de barnrika åren i slutet av 1940-talet.

⁸ Med undantag av 1892 då endast 119 680 barn föddes.

1.4 Rapporten som forskningsprodukt

Denna rapport är delvis skapad för att kunna fungera som empiriskt underlag till kommande artiklar om 40-talister i relation till äldreomsorgen. Förutom detta underlag tar även rapporten upp fynden av innehållsanalysen och teoretiserar och problematiserar kring dessa. I slutet av rapporten finns en diskussion om betydelsen av fynden samt ett par tankar om generationens framtid.

2 Metodologiska utgångspunkter

För att undersöka de mediala förväntningarna av 40-talisternas äldreomsorg genomfördes en kvantitativ innehållsanalys av dagstidningsartiklar publicerade under perioden 1995-2012. Retriever, en digital databas med tidningsartiklar från såväl dagstidningar som från magasin, användes för att få tillgång till dessa artiklar. Urvalet av tidningar gjordes dels utifrån en förförståelse av fältet, vilka tidningar som bäst tros kunna spegla den mediala bilden, men även av pragmatiska skäl, vilka tidningar som det gick att få artiklar från under en längre tid. De tidningar som inkluderats i studien blev slutligen Aftonbladet (AB), Dagens Nyheter (DN), Expressen (Ex), Göteborgs-Posten (GP) och Svenska Dagbladet (SvD). Dessa fem tidningar var, i den ordning de står, 2009 de fem största i Sverige⁹ räknat i upplaga per utgivningsdag (Andersson, 2010). Detta urval av tidningar kan anses vara "reasonably representative" (Hansen, 1998) då det inte tagits lättvindigt, efter mina preferenser eller för att jag ska fastställa ett förutfattat antagande. Artiklarna kan dessutom anses vara relativt representativa för en större medial bild (jmf Bryman, 2011) då de åtminstone under en del av den studerade perioden var de fem största tidningarna i Sverige. Emellertid är fyra av dem lokaliserade i Stockholm vilket kan medföra en geografisk bias. Det pragmatiska i valet av dessa tidningar är att samtliga går tillbaka till 1995 eller tidigare i Retriever vilket medför att det går att få med 18 hela års artiklar (1995-2012). Hade urvalet innefattat fler tidningar hade risken varit att jag blivit tvungen att minska tidsspannet som undersöktes, vilket skulle medföra att studien därmed inte skulle kunna säga något om tendenser under det nuvarande tidsspannet. Alternativt hade studien kunnat inkludera tidningar som endast täcker delar av tidsspannet, vilket skulle medföra att det inte skulle kunna gå att se om en viss företeelses omnämnande beror på att det var en trend under en viss tid eller att det var fler tidningar som ingick i studien under denna tid.

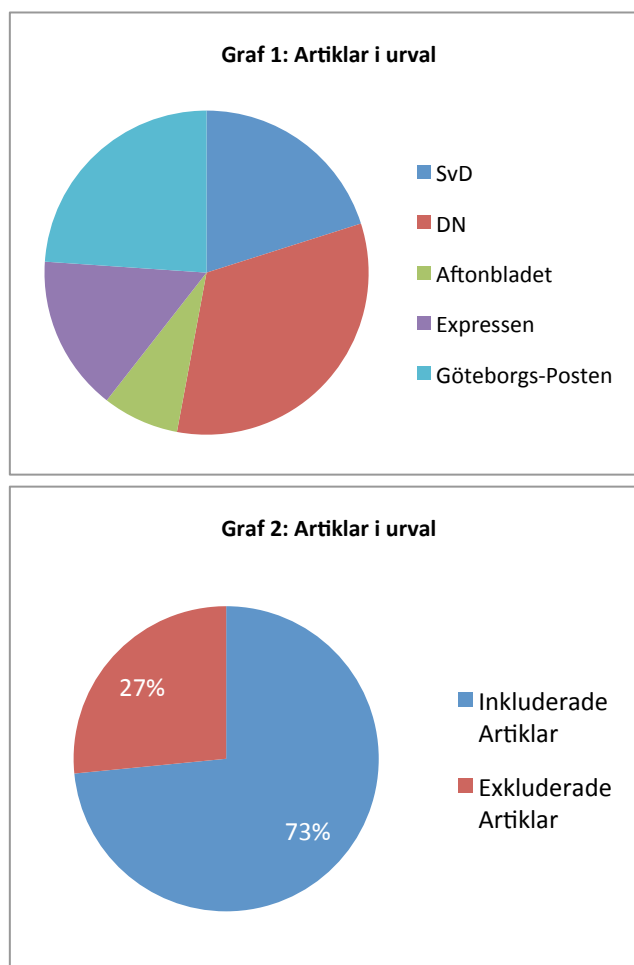
I innehållsanalysen undersöktes även Helsingborgs Dagblad vilken sedan fick lyftas bort från resultatredovisningen för att inte skapa validitetsproblem i studien. Anledningen till detta är att en stor del av artiklarna från slutet av 2007 och ett par år framöver saknas. I mailkonversion med Retriever förklarar de att detta beror på att Helsingborgs Dagblad bytte filformat vid denna tid och att flera av artiklarna därför har fallit bort.¹⁰

⁹ I Expressens upplaga räknas även Göteborgs-Tidningen och Kvällsposten. I denna studie har jag valt att inte inkludera dessa två tidningar.

¹⁰ Uppskattningsvis saknas cirka 75 procent av artiklarna år 2008 och därefter ser det ut som att andelen artiklar som finns med i databasen ökar.

2.1 Empiriskt underlag

I de fem tidningarna söktes artiklar i två led för att få fram de artiklar som rör 40-talisterna i relation till äldreomsorgen. Dessa två led beskrivs nedan.¹¹ Under perioden 950101 121231 gav denna sökning 535 artiklar. Ur dessa artiklar gjordes sedan ytterligare ett urval vilket beskrivs i avsnitt 2.3.1. Detta medförde att antalet artiklar som slutligen inkluderades i studien blev 393 (N=393) (graf 1 & 2).

Det första ledet i artikelsökningen består av ordet "40-talist" (graf 4), eller dess alternativa stavning "fyrtiotalist", samt ord som börjar på någon av dessa två stammar, exempelvis "40-talistgenerationen" eller "fyrtiotalistdrag". Valet av detta ord grundar sig i att jag ansåg att det fångade denna grupp bättre än exempelvis Baby Boomers eller Rekordgenerationen. Under undersökningsperioden 1995-2012 fanns ordet "40-talist" med i 4 668 artiklar i de under-

¹¹ Exakta söktermer beskrivs i bilaga 2.

sökta tidningarna medan ordet "Baby Boomer" fanns med i 58 artiklar och "Rekordgeneration" i 63 artiklar. Artiklar som nämner någon form av "decenniebarn", det vill säga exempelvis "40-talist", "50-talist" eller "60-talist", var 8 890 stycken under samma period i samma tidningar. Detta medför att 40-talisterna är närvarande i mer än hälften av artiklarna där dessa decennieepitet nämns. Det går därmed att argumentera för att 40-talist som begrepp är mer cementerat i den mediala diskursen än de andra decennieepitet.

Det andra ledet i sökningen består av en mängd ord eller uttryck som är kopplade till äldreomsorg samt ord som slutar på någon av dess stammar (graf 7). Orden kommer från flera olika diskurser och beskrivs mer ingående i bilaga 2. Då det är många begrepp att förhålla sig till kommer jag i denna rapport att sammanfatta dessa som "äldreomsorg". Valet att ta ord från flera olika diskurser, i detta fall bland annat en legal, medicinsk och vardaglig, gjordes för att fånga in så många olika diskurser som möjligt i de tidningsartiklar som nämnde 40-talisterna. Som alla texter är de undersökta artiklarna en del av en intertextuell kedja och genom att ta med ord färgade av olika diskurser i sökbegreppen är en förhoppning att jag därigenom kan se artiklar som i sin tur är färgade av olika diskurser. Eller för att vända på argumentationen: om jag endast hade sökt på exempelvis äldreboende, en term som framför allt rör den vardagliga diskursen, hade risken varit att jag därigenom hade missat flera artiklar som färgats av en medicinsk eller legal diskurs i dessa tidningar (jmf Fairclough, 1992).

2.2 Artikel som kvantitativ enhet

För att kunna genomföra en kvantitativ undersökning av dessa artiklar måste den kvantitativa enheten *artikel* vara väl definierad. Arbetet med att definiera detta har, i likhet med valet av tidningar, delvis grundat sig på pragmatiska skäl men även på vad som ansågs vara en bra enhet för en kvantitativ analys. Att markera vad som är en standardenhet för undersökningen är en förutsättning för att kunna säga något om den kvantitativa förekomsten av en viss företeelse i dessa tidningar (jmf Berger, 2000). Det pragmatiska i detta val är att när det elektroniska materialet kommer från Retriever är det redan indelat i artiklar. Utifrån Retrievers uppdelning har jag emellertid gjort några egna val rörande denna kvantitativa enhet. Till att börja med har jag valt att behandla en "puff", det vill säga en kortare sammanfattning av en artikel, som del av artikeln och inte en artikel i sig. Vid de få tillfällen där sökbegreppen nämns i puffen men inte i artikeln har jag valt att inte inkludera någon av dessa i urvalet. Det finns vissa aspekter som jag genom valet av artikel som kvantitativ enhet inte tar hänsyn till. För det första säger denna kvantitativa enhet inte hur stor fysisk plats en viss företeelse får i dagstidningarna. Om exempelvis en artikel berör 40-talisternas äldreomsorg i ett stort uppslag över två sidor eller om den nämner

detta i en kortare notis så är båda dessa endast *en* artikel. Vidare säger enheten inte något om var i tidningen denna artikel finns. Det går att argumentera för att en artikel på första sidan i en tidning får mer uppmärksamhet än en artikel som finns långt bak i en bilaga. Emellertid menar jag att dessa aspekter blir svåra ta med i en kvantitativ undersökning.

Slutligen vill jag poängtera att denna definition av kvantitativ enhet som grund för analysen inte medför att det finns ett kausalsamband mellan en företeelses förekomst i dessa artiklar och dess inverkan på en värld utanför dessa tidningar (jmf van Dijk, 2008). Med andra ord menar jag inte att om äldreomsorg nämns tio gånger ett år men endast fem gånger året efteråt så har tidningsläsaren på grund av detta tappat halva sitt intresse för denna fråga. Denna påverkan är långt mer komplex än så och vilket medför att den kvantitativa analysen måste kopplas till ett teoretiskt ramverk (Hansen, 1998). I den kritiska diskursanalysen ses det som att en text, i det här fallet en artikel, har en påverkan på den kringliggande diskursiva sfären vilket innefattar läsandet av artikeln och den journalistiska diskursen vilken i sin tur påverkar den icke-diskursiva världen. Likaså går det att se denna artikel som en produkt av denna diskurs och dess omringliggande icke-diskursiva värld (Fairclough, 1992).

2.3 Kodningen

Arbetet med kodningen av artiklarna kan delas upp i tre steg: urval, dubbelkodning och slutgiltig kodning. Dessa tre steg följer varandra i den meningen att de av pragmatiska skäl görs i den denna ordning rent kronologiskt. Det skulle exempelvis vara onödigt tidskrävande att koda artiklar för att sedan se att flera av de kodade artiklarna gallras ut ur urvalet. Dock bör det nämnas att vissa artiklar har lyfts ut ur urvalet efter det att kodningen påbörjades men att det då endast rör sig om enstaka artiklar.

Kodningen skapades för att belysa de element i artiklarna som ansågs vara av värde för att dels se mediernas bild av 40-talisten som omsorgstagare men även för att se den äldreomsorg som medierna målar upp rörande 40-talister. Eftersom delar av följande kapitel beskriver processen hur kodningsmanualen¹² arbetats fram har jag valt att visa de faktiska kodningskategorierna först efter beskrivningen av denna process i avsnitt 2.4.

¹² Det finns betydelse att här särskilja orden (1) kodningsschema, de kodningskategorier som används i studien, och (2) kodningsmanual, beskrivningen av de kriterier som används för varje kodningskategori i kodningsschemat (Bryman, 2011).

2.3.1 Urval

De urvalskriterier som har använts för dessa artiklar är för det första att artikeln ska ha en koppling mellan 40-talist och äldreomsorg. Denna koppling behöver inte endast vara 40-talister i rollen som omsorgstagare utan kan exempelvis även vara 40-talisten som arbetande i äldreomsorgen eller som anhörig till någon i äldreomsorgen. Koppling kan också vara att en 40-talist¹³ uttalar sig om äldreomsorg i allmänhet. Slutligen måste denna koppling vara till en svensk kontext.

Jag har i rapporten valt att inte inkludera kalendarium där en tidning redovisar vad som kommer hända framöver utan att kommentera detta, även om detta kan röra 40-talister och äldreomsorg. Efter detta urval kvarstod 393 artiklar som användes i den kvantitativa analysen.

2.3.2 Arbete med att skapa koderna

Kodningsschemat som utformades för denna studie baserades delvis på förförståelser av vad som kommer att visas i analysen men även utifrån vad som framkom i förstudien. Kodningskategorierna som artiklarna kodades efter baserades helt och hållet på huruvida en företeelse nämndes i artikeln eller inte. Om denna företeelse nämndes kodades kategorin som "present" och om den inte nämndes kodades kategorin som "absent". Hansen (1998) beskriver kodningsarbetet av massmedier som avsevärt tolkande och menar att en betydande problematik är att kodaren ska tolka helheten i en artikel för att kunna koda denna rätt i värderande kategorier, exempelvis om en artikel talar för kollektiv eller individuell finansiering av äldreomsorgen. Detta tolkningsarbete är något som finjusteringen av kodningsschemat syftar till att minska (Bryman, 2011). Jag behöver emellertid inte ta ställning till denna helhetsfråga eftersom kategorierna utgår från förekomsten av en företeelse vilket medför att en artikel som talar för kollektiv eller individuell finansiering kommer att kodas som båda kodningskategorierna om båda nämns. Jag som kodare behöver därmed inte ta ställning till artikelförfattarens disposition i frågan (jmf *ibid.*). Kodningskategorierna som skapades till denna studie gjorde detta i viss mån utifrån förutsättningar som tas upp av Hansen (1998) [min översättning]:

Kategorierna bör endast vara kopplade till en dimension av klassificering

Med detta menas att en kodning inte ska röra två olika typer av klassificering inom en kodning. Exempel som bör undvikas är att ha svarsalternativ som "omsorgstagare eller anhörig" eftersom de inte är ömsesidigt uteslutande, en person med hemtjänst kan samtidigt vara anhörig till en person på serviceboende. Likaså bör inte vissa svarsalternativ vara underkategorier till andra som exempelvis "omsorgstagare eller boende på serviceboende".

¹³ Det måste framgå i artikeln att personen är 40-talist, det räcker inte med att läsaren känner till detta sedan tidigare, jämför med K11 i avsnitt 2.4.

Kategorierna bör inte vara alltför stora

Detta gäller framför allt kategorier som har fler än två alternativ. Om jag exempelvis undersöker vilken typ av äldreomsorg som nämnts och ett alternativ kodas i 80 procent av artiklarna skulle det kunna vara en idé att dela upp detta i subkategorier eftersom det finns intresse i att se vad dessa 80 procent syftar på sinsemellan.

Kategorierna bör inte vara alltför mångsidiga eller ambitiösa

Poängen med att inte ha för mångsidig eller ambitiös kodning är för att det då kan bli för många kategorier att förhålla sig till, framför allt kategorier vars närvaro är osäker före kodningen. Arbetet med kodningen kan då bli alltför tidskrävande och resultaten för många för att kunna tolkas på ett adekvat sätt.

Kategorierna bör vara utformade så att det går att relatera dem till olika dimensioner inom en kvantitativ enhet.

Exempel på detta är om jag nämner att en 40-talist och en icke-40-talist nämns i en artikel samt om positiva och negativa uttalanden om 40-talisterna finns med i artikeln medför detta att det inte går att se vem av dem som uttryckte vilken ståndpunkt. Då denna studie inte har fokuserat på denna typ av representation utan snarare på en mer överblickbar bild av medierna medför detta att denna aspekt inte kommer att ges så stor plats i följande analys.

2.3.3 Dubbelkodning och interbedömarreliabilitet

Efter urvalsprocessen dubbelkodades ett stickprov om 49 artiklar, vilket motsvarade cirka en tiondel av artiklarna i urvalet.¹⁴ Denna dubbelkodning genomfördes för att se intersubjektiviteten i kodningen, det vill säga undersöka så att det som jag kodar faktiskt inte endast speglar min egen uppfattning. Detta gjordes genom att två personer, i detta fall jag och Håkan Jönson,¹⁵ kodade dessa artiklar var och en för sig för att sedan jämföra kodningen sinsemellan och se om artiklarna kodats på samma sätt. Denna process visade att vi höll med varandra om kodningen i totalt 85 procent av fallen. Denna siffra är ett genomsnitt för alla kodningskategorierna som sinsemellan varierade på en överensstämmighet om 69-100 procent. Förutom ren överensstämmighet valdes även att undersöka intersubjektiviteten med hjälp av Cohens kappa vilket är ett verktyg som väger med hur ofta vi skulle ha varit överens av ren slump (se figur 1). Medelkappan för studiens 14 kodningskategorier är 0,69. De enskilda kodningsvariablerna skiljde sig sinsemellan och Cohens kappa varierade mellan 0,39-1 vilket ses om "fair strength of agreement" till "almost perfect strength of agreement" (Landis & Kock, 1977).¹⁶

¹⁴ Dessa tio procent var med Helsingborgs Dagblad inräknat då dubbelkodningen gjordes innan denna tidnings bortfall i Retriever uppmärksammades.

¹⁵ Professor i socialt arbete vid Socialhögskolan, Lunds Universitet.

¹⁶ Samtliga kodningars enskilda värde enligt Cohens Kappa och överensstämmighet finns i Bilaga 1.

Fig. 1

$$K = \frac{\text{Pr}(a) - \text{Pr}(e)}{1 - \text{Pr}(e)}$$

K = Cohens kapp

Pr(a) = överensstämmighet

Pr(e) = hypotetisk sannolikhet för
överensstämmighet av slump

Efter att dubbelkodningen var färdig finjusterades kodningsmanualen för att bättre kunna fånga in innehållet i artikeln och undvika tvetydigheter. Trots ett försökt att specificera kodningsmanualen ytterligare kvarstår ett visst tolkningsarbete för att koda in dessa artiklar i de förutbestämda kategorierna (jmf Bryman, 2011).

2.4 Kodningsschema, kodningsmanual och interna resultat

Nedan står studiens 16 kodningskategorier med en kortare beskrivning av avsikten med kodningen och dess kriterier för att den ska kodas som "present" respektive "absent". Vidare följer en kortare förklaring av hur kriterierna ska förstås (i kursiv stil) och därefter fynden kopplade till kodningskategorin.

Att de enskilda resultaten presenteras redan här har flera orsaker. För det första underlättar det för läsaren att förhålla sig till hur de olika kodningskategorier relaterar till varandra. Det görs även på detta sätt för att resultatet ska kunna redovisas kort efter det att själva kriterierna för kodningskategorin nyligen har förklarats. Tanken är därmed att vad kodningskategorin syftar till ska finnas färskt hos läsaren när dessa resultat visas.

Då alla kodningskategorier, med undantag för tidning och tidsperiod, är binära och då det inte finns några saknade värden kommer endast andelen "present" att presenteras i denna redovisning. De procent som inte är "present" kommer vid varje tillfälle att vara "absent".

K1: 40-talister som omsorgstagare

Denna fråga är central inom studien då det är en av de huvudsakliga kopplingarna mellan generationen 40-talister och deras relation till äldreomsorgen,

vare sig det rör sig om samtida eller framtida äldreomsorg. Denna kategori skapades utifrån dess centrala ställning i undersökningen och relaterar till kategorierna om 40-talister som anhöriga (K5) och 40-talister som icke-äldre (K14).

- Present: Artikeln nämner att en 40-talist eller 40-talister är eller kommer bli omsorgstagare inom äldreomsorgen.
- Absent: Artikeln nämner inte att en 40-talist eller 40-talister är eller kommer bli omsorgstagare inom äldreomsorgen

Denna kodning inkluderar även artiklar där det framgår rent matematiskt att 40-talister kommer att bli omsorgstagare inom äldreomsorgen, exempelvis: ”mellan 2020 och 2040. Då kommer problemen om äldreomsorgens behov och resurser vara som svårast” (SvD 961217). Omsorgstagare är även knutet till begrepp som idag inte är kopplade till faktisk omsorg. Exempel på en sådan kodning är en 40-talist som uppges vara i risk ”att komma i kontakt med långvården” (SvD 010319) vilket kommer att kodas som ”present” för artikeln. Även om långvården idag inte är en medicinsk term framgår det att personen i fråga kommer att vara omsorgstagare i detta exempel.

För kategorin 40-talister som omsorgstagare kodades 303 av 393 artiklar som ”present” vilket medför att denna kategori har cirka 77 procent ”present” över lag.

K2: 40-talister som stor grupp eller stor generation

I mycket av den populärvetenskapliga litteraturen som skrivits om denna generation lyfts ofta deras storlek upp som ett av generationens karaktärdrag (Rasmusson, 1985; Lindgren et al., 2005; Kristoffersson & Lahger, 2005). Det finns därför intresse att se om detta är något som endast lyfts fram i relation till vissa andra frågor eller om detta är något som tillskrivs 40-talisterna generellt.

- Present: Artikeln nämner 40-talister som stor grupp eller stor generation.
- Absent: Artikeln nämner inte 40-talisterna som stor grupp eller stor generation.

Denna kodning inkluderar även uttalanden som att det kommer bli dyrare med äldreomsorg när 40-talisterna blir vårdkrävande, exempelvis: ”åldringsvården kommer att kräva enorma summor när 40-talisterna blir pensionärer och behöver vård” (SvD 980717). Om en artikel uttrycker att kostnaderna kommer att öka då 40-talisterna kommer kräva mer per individ kodas emellertid inte artikeln som ”present” baserat på detta. Kategorin inkluderar även om dagens äldreomsorgstagare beskrivs som få i förhållande till 40-talisterna.

Som jag redogjorde för i inledningen är 40-talisterna långt ifrån den enda stora barnaskara under 1900-talet. Trots detta är 40-talisterna en grupp som i

de artiklar som undersökts ofta beskrivs som stora. Av 393 artiklar har 255, det vill säga knappt 65 procent, kodats som "present" på denna kategori.

K3: 40-talister som grupp med karaktärsdrag

Att 40-talisterna skulle vara karaktäristiska är vid sidan om deras storlek något som ofta tas upp i det som skrivs om generationen (Rasmusson, 1985; Kristoffersson & Lahger, 2005; Lindgren et al., 2005). I likhet med kategori K2 kan denna kategori användas för att se om det är i vissa sammanhang som artikelförfattarna väljer att lyfta fram 40-talisternas karaktäristika och om detta uteblir i andra sammanhang. Denna kodningskategori är även behjälplig i att försöka svara på den tredje frågeställningen om det finns en identitet som förenar 40-talisterna.

- Present: Artikeln nämner att 40-talister karaktäriseras på något sätt.
- Absent: Artikeln nämner inte att 40-talister skulle karaktäriseras på något sätt.

Det behöver inte framgå vilka karaktäristika som kopplas till 40-talisterutan endast nämns att de karaktäriseras. Kategorin inkluderar även egenskaper som är kopplade till att en 40-talist beskriver egenskaper hos "vi 40-talister".

I urvalet har 151 artiklar kodats som "present" vilket betyder att 38 procent av artiklarna nämner karaktäristiska knutet till 40-talisterna.

K4: Bilden av 40-talister problematiseras eller nyanseras

Förstudien visade att 40-talisterna beskrevs som en relativt homogen grupp. Detta är intressant i kontrast till en amerikansk kontext där Baby Boomers bland annat benämns som "the largest and most diverse cohort ever to [enter old age]" (Adams & Blieszner, 1998/2002, s124; jmf Pruchno, 2012).¹⁷ Denna brist på heterogenitet kan ses som ett tecken på 40-talisternas starka identitet. Då identitet är något som förenar en viss grupp gentemot andra så skulle en fokus vid gruppens olikheter medföra att basen för identifikation försvagas (jmf Abercrombie, Hill & Turner, 2000). Emellertid går det även att se heterogenitet som en identitetsbärare för generationen om den står i kontrast mot en grupp som karaktäriseras som homogen.

- Present: Artikeln beskriver 40-talister på mer än ett sätt eller beskriver att 40-talister kan vara på mer än ett sätt.
- Absent: Artikeln beskriver inte 40-talister på mer än ett sätt eller beskriver att 40-talister skulle kunna vara på mer än ett sätt.

¹⁷ Denna kontrast kan visserligen bero på fler aspekter än hur generationen faktiskt beskrivs då Baby Boomers dels är födda under ett längre tidsspänn än 40-talisterna. Vad det gäller bilden av Baby Boomern som omsorgstagare kan denna bild bli mer heterogen i USA då deras socialpolitik skiljer sig från den svenska.

Liksom med grupp med karaktärsdrag (K3) behöver inte artikeln beskriva hur 40-talisterna är utan det räcker med att beskriva att de inte är en homogen grupp i ett avseende, exempelvis egenskaper, hälsa eller ekonomi.

Det är endast 15 artiklar i urvalet som kodats som "present" på denna punkt vilket motsvarar knappt 4 procent. Det som problematiseras i dessa artiklar är dels hur 40-talisterna karaktäriseras (AB 000703) eller huruvida alla 40-talister är så pass förmögna att de skulle kunna bekosta äldreomsorg själva (DN 080507, SvD 110925).

K5: 40-talist som anhörig

Liksom kategori K1 kan denna kategori peka på en koppling mellan generationen och äldreomsorgen även om det i detta fall inte nödvändigtvis skulle vara deras egen omsorg. En av tankarna med denna kategori var att 40-talisterna under undersökningsperioden 1995-2012 åldras 18 år och därmed går det att argumentera för att de inkluderas i olika åldersstrata under denna period, där det är mer troligt att de är anhöriga i vissa än i andra. Då 40-talisterna i flera artiklar utmålats som oempariska är denna kategori i viss mån i dikotomi med generationens karaktäristika. Guberman et al. (2012) redogör för att Baby Boomers som anhöriga till sina föräldrar ser sin egen roll mer som att de ska finnas där för dem som moraliskt stöd men är motvilliga till ett fysiskt omvårdnadsarbete.

- Present: Artikeln nämner att en eller fler 40-talister är anhöriga eller i anhörigpositioner till personer i äldreomsorgen.
- Absent: Artikeln nämner inte 40-talister som anhöriga eller i anhörigposition till personer i äldreomsorgen.

Denna kategori gäller till skillnad från den första kategorin inte rent demografiska uttalanden som att det idag är 40-talisternas föräldrar i äldreomsorgen då detta inte beskriver 40-talisterna som individer i en anhörigposition utan som en kohort vilkas föräldrar är i vårdkrävande ålder.

Totalt kodades denna kategori som "present" i 17 artiklar vilket endast är drygt 4 procent. I Markström, Ljuslinder och Sjöströms (2011) studie av hur äldre omsorgstagare beskrivs i medierna redovisar de anhöriga uttalade sig i 13 procent av artiklarna vilket är en betydande skillnad jämfört med denna studies resultat. Det bör dock poängteras att det endast är de explicita 40-talisterna som medför att denna kategori kodas som "present". En anhörig kan vara 40-talist utan att beskrivas som detta i artikeln.

K6: Krav, förslag eller idé om förändring av äldreomsorgen

Mycket av det som skrivs om 40-talisterna i relation till äldreomsorgen i akademisk och populärvetenskaplig litteratur rör hur denna generation kommer att förändra äldreomsorgen när de väl blir omsorgstagare. Huvudsakligen är det

40-talisternas stora antal (Katz, 1992; Gee, 2002) eller deras krav på äldreomsorg (Lindgren et al., 2005) som tillskrivs denna tänkta förändring. Denna och de tre följande kodningskategorierna är även centrala i att försöka utröna den första frågeställningen i studien, hur mediernas förväntningar ser ut kring äldreomsorgens förändringar rörande 40-talister.

Denna kategori fungerar som en portalkategori för K7, K8 och K9. Med detta menas att om denna är "absent" för en artikel så kan inte K7, K8 eller K9 vara "present". Detta medför dock inte att om denna kategori är "present" så är K7, K8 och/eller K9 "present" eftersom denna kategori endast tar till hänsyn om artikeln nämner att äldreomsorgen kan eller kommer att förändras men inte på vilket sätt detta kommer ske.

- Present: Artikeln nämner ett krav, förslag eller idé om förändring i äldreomsorgen.
- Absent: Artikeln nämner inte något krav, förslag eller idé om förändring i äldreomsorgen.

Detta krav, förslag eller idé behöver inte komma från artikelförfattaren utan det kan även vara något som artikeln refererar till. Kravet behöver inte vara manifest i den mening att det framgår vad det är utan det kan vara underliggande, exempelvis: "Vi har fått förväntningar på livet och kräver ett annat boende" (GP 000413).

Totalt kodades 280 artiklar som "present" på K6 vilket medför att drygt 71 procent ansågs innehålla någon typ av idé, förslag eller krav om förändring. I enlighet med Hansens (1998) resonemang kring stora kategorier och vad de kan dölja är kategori K7, K8 och K9 exempel på hur kodningsschemat försöker visa vad som finns bakom dessa 71 procent som kodades som "present" i denna kategori. Då kategori K7, K8 och K9 endast kan vara "present" om K6 är det menar jag att det finns anledning att redovisa de följande tre kategoriernas resultat dels utifrån alla artiklar men även utifrån de artiklar som nämner förändring (K6="present").

K7: Offentlig/kollektiv finansiering av äldreomsorgen

Då majoriteten av kommunernas äldreomsorg idag finansieras av kommunalskatt och statliga bidrag finns det intresse av att se hur artikelförfattarna ställer sig till detta i framtiden. Denna kategori fungerar därmed så att den beskriver en eventuell förändring av äldreomsorgens finansiering trots att finansieringen fortfarande ska vara offentlig eller kollektiv.

- Present: Artikeln nämner ett krav, förslag eller idé om finansiering av äldreomsorgen delvis eller helt från offentligt håll eller från 40-talisterna som grupp.

- Absent: Artikeln nämner inte ett krav, förslag eller idé om finansiering av äldreomsorgen delvis eller helt från offentligt håll eller från 40-talisterna som grupp.

Med offentligt eller kollektiv finansiering innefattas här artiklar där det framgår idéer som att äldreomsorgen kan finansieras av exempelvis skatt (riktad eller allmän), obligatorisk äldreförsäkring eller liknande. Även artiklar som redogör för planering av offentliga medel i koppling till äldreomsorgen, exempelvis att staten bör ”fondera en viss del av överskottet” (DN 010704) för att bekosta äldreomsorg medför att artikeln kodas som ”present”.

Av artiklarna är det totalt 94 artiklar som nämner denna typ av förändring av äldreomsorgens finansiering. Detta medför knappt 24 procent av samtliga artiklar och knappt 34 procent av artiklarna som tar upp förändring (K6 = ”present”).¹⁸ En medial händelse som bör poängteras i samband med denna kodningskategori är Anna Hedborgs förslag om en obligatorisk äldreomsorgsförsäkring för de som är ”medelålders och äldre” (DN 010125) vilken gav upphov till en större debatt om kollektiv finansiering vilket medföljde att andelen och antalet som kodas som offentlig eller kollektiv (K7) år 2001 är betydligt högre än resterande år.

K8: Individuell finansiering av äldreomsorgen

I litteratur om demografisk alarmism beskrivs ofta ett samband mellan ett ökande antal äldreomsorgstagare och en liberalisering av äldreomsorgen (jmf Katz, 1992; Gee, 2002; Lundgren & Ljuslinder, 2011a). Likaså är en av frågeställningarna i denna studie kopplad till om det går att se ett samband mellan 40-talisterna som äldreomsorgstagare och en individualisering av äldreomsorgen inför att de kommer att ta del av denna. Frågan hör även samman med en bild av 40-talisten som förmögen med möjlighet att betala en del av sin egen äldreomsorg (jmf DN 080507).

- Present: Artikeln nämner ett krav, förslag eller idé om finansiering av äldreomsorg där hela eller delar av denna finansieras av egna medel.
- Absent: Artikeln nämner inte ett krav, förslag eller idé om finansieringen av äldreomsorgen där hela eller delar av denna finansieras av egna medel.

Exempel på artiklar som har kodats som present på denna är artiklar med tankar om hushållsnära tjänster som ett alternativ till hemtjänst. Även om detta inte är ett förskjutande av huvudman inbegriper det att köpa en tjänst som kommunen annars hade kunnat utföra efter behovsprövning. Valbara privata försäkringslösningar har kodats som ”present”. Slutligen kodas det även som

¹⁸ Då det är ett krav att K6=”present” för att denna kategorin ska bli ”present” finns det inte anledning att redovisa hur många K7=”present” det finns då K6=”absent” eftersom detta blir 0 procent. Samma sak gäller för K8 och K9.

”present” om en artikel nämner att själv betala för extratjänster som exempelvis: ”Det här får du via skattesedel, men vill du ha lök på laxen får du betala själv” (SKL i Ex 100409).¹⁹

Av de 393 artiklarna som kodats i den aktuella studien har 72 kodats som ”present” för denna kategori. Detta innebär att drygt 18 procent av alla artiklar och knappt 26 procent av artiklarna som nämner förändring (K6=”present”) kodas som detta.

K9: Organisering av äldreomsorgen

Då den förändring som eventuellt sker inför att 40-talisterna blir omsorgstagare inte nödvändigtvis kommer att vara en förändring av hur äldreomsorgen finansieras skapades denna kategori. Liksom de två tidigare förändringskategorierna täcker denna kategori in hur äldreomsorgen förändras för att därigenom försöka ge svar på den första frågeställningen. I likhet med K8 kan denna kategori även fånga in vissa aspekter av liberaliseringen av äldreomsorg som Katz (1992) och Gee (2002) nämner. Ett exempel på detta är en övergång från kommunal till privat huvudman.

- Present: Artikeln nämner ett krav, förslag eller idé om organisering av äldreomsorgen.
- Absent: Artikeln nämner inte ett krav, förslag eller idé om organisering av äldreomsorgen.

Organisering i denna kategori inbegriper fler olika aspekter och nivåer. Det innefattar om huvudman för hela eller del av äldreomsorgen ska förändras eller om hela eller delar ska gå från offentlig till privat eller vice versa. Om en enhet fysiskt ska flytta innefattas det även av denna kategori. Vidare innefattar kategorin om ”omsorgssystemet” förändras så att det som tidigare inkluderats i äldreomsorg inte ska göra det framöver eller tvärtom, exempelvis att använda hushållsnära tjänster istället för kommunal äldreomsorg. Slutligen rör det även karaktären av äldreomsorg på olika nivåer, exempelvis om en aspekt av äldreomsorgen förändras på ett vårdboende. Liksom vissa tidigare kategorier behöver inte detta krav, förslag eller idé vara manifest i den mening att det framgår vad som ska förändras, bara att det kan, bör eller kommer att ske.

Totalt kodades 176 artiklar som ”present” vilket är drygt 45 procent av samtliga artiklar och knappt 63 procent av artiklarna som nämner förändring (K6=”present”).

¹⁹ Jag har i detta citat valt att tolka begreppet ”lök på laxen” som att det skulle betyda något ’lyxigt’ eller ’utöver det vanliga’ snarare än att ’förvärra något’ vilket begreppet även kan betyda.

K10: Finansiering av äldreomsorgen

Då 40-talisternas äldreomsorg inte endast formas av reglering av äldreomsorgen i sig utan även av resterande samhällsekonomi ansåg jag det intressant att undersöka eventuella teman kring finansiering som inte är ett direkt resultat av äldrepolitik. Kodningskategorin inbegriper därmed om finansiering av äldreomsorgen kommer att förändras oavsett orsaken. Gunnar Wetterberg (2008) menar exempelvis att arbetsveckans längd och integrationen av nyanlända är faktorer som påverkar äldreomsorgens finansiering.

- Present: Artikel nämner en förändring i finansieringen av äldreomsorgen.
- Absent: Artikeln nämner inte en förändring i finansieringen av äldreomsorgen.

Denna kategori påminner till viss del om kategorierna om offentlig eller individuell finansiering men inbegriper även om finansieringen skulle förändras av orsaker som ligger utanför äldreomsorgspolitik. Exempel på detta är om finansieringen skulle bli mindre på grund av att skattebasen minskar. Detta innebär att artikeln inte kräver eller föreslår en förändring av äldreomsorgen men innefattar ändå en förändring av dess finanser.

Av studiens 393 artiklar kodades 206 som "present" vilket är drygt 52 procent.

K11: Uttalande av 40-talist

Denna kodningskategori är central i förståelse av hur 40-talisterna själva delar ser på sin framtida äldreomsorg och delar på sin egen generation som identitetsbärande, två aspekter som båda speglar frågeställningar i denna studie. Då det inte endast är de fall där 40-talister själva är omsorgstagare som kodas som "present" visar denna kategori både 40-talister som uttalar sig om sin egen äldreomsorg men även om andras äldreomsorg, exempelvis föräldrarnas eller en anonym äldre kohort. Emellertid går det att argumentera för att denna kategori blir lite vansklig då det i artikeln måste framgå att personen är 40-talist vilket medför att en person som är "känd" 40-talist, exempelvis Göran Skytte eller Göran Persson, inte enbart på grund av sin kända status kan medföra att kategorin kodas som "present". Detta får som effekt att om en artikel skriver att "[d]e s k Perssonpengarna har redan lett till förbättringar inom vården, omsorgen och skolan" (GP 990420) så kan detta inte tolkas som att det är en 40-talist som bidrar till sin kommande omsorg då det inte framgår att Göran Persson är 40-talist i artikeln. Detta medför dock inte att en läsare av denna artikel inte kan göra kopplingen att Göran Persson är 40-talist.

Ett specialfall som bör nämnas för denna kategori är Sven Wollter som "på något märkligt sätt [har] lyckats personifiera 40-talsgenerationen, trots att han själv är född 1934" (DN 120411). I detta fall framställs en person som perso-

nifierande av 40-talisterna medan han själv inte ingår i generationen.²⁰ Då det i denna artikel uttrycks att han inte är född under 1940-talet har artikeln därmed kodats som "absent" för denna kategori.

- Present: En person som det framgår av artikeln är 40-talist uttalar sig i eller skriver själv artikeln.
- Absent: Ingen som det framgår är 40-talist uttalar sig eller har skrivit artikeln.

Att en person är 40-talist kan framgå av att denne står som 40-talist eller att det framgår att personen är född under 1940-talet. Om det är känt att personen är 40-talist men detta inte står i artikeln kodas den inte som "present" baserat på detta.

Totalt kodades 60 artiklar som "present" vilket medför att 40-talister explicit uttalade sig i drygt 15 procent av de 393 artiklarna.

K12: Negativt omdöme om 40-talister

Förstudien till denna rapport visade att det var flera artiklar som tog upp negativa omdömen om 40-talister, exempelvis att de gynnat sig själva eller att de är oempatiska, och generationen har sedan tidigare betecknats med bland annat invektiven "Jättepuppen Orvar" och "Köttberget". Därmed ansågs det relevant att i denna studie se hur många artiklar som uttrycker sig på detta vis. Det går att tänka sig att generationen är lätt att kritisera då den utmålas som mäktig. Intressant är dock att se om generationen kritiseras på samma sätt något decennium längre fram då dess medlemmar har kommit in i stratumet "äldre", ett stratum som snarare förknippas med svaghet och utsatthet (jmf Katz, 1992; Nilsson & Jönson, 2009). Kategorin ser inte endast till om 40-talister tas upp i negativa ordalag utan även om de står som en form av antagonist till artikelförfattaren vilket medför att ett "present" på denna kategori inte nödvändigtvis betyder att 40-talisterna beskrivs som karaktäristiska (K3 = "present"). Det bör även klargöras att en artikelförfattare som menar att 40-talisterna är en stor grupp och att de på grund av detta kommer att utgöra stora utgifter för framtidens äldreomsorg inte i sig medför att kodningskategorin blir "present" såvida inte detta ställs mot något som artikelförfattaren menar borde finansieras istället. Phillipson et al. (2008) redogör för att även om det inte är representativt för en allmän medial bild finns det en anmärkningsvärd mängd artiklar som skriver om negativa aspekter av Baby Boomers och artiklar där gruppens intressen ställs mot andra gruppers intressen på ett sådant sätt att Baby Boomers framställs som de som kräver skattepengar som annars skulle gått till andra insatser.

²⁰ "[...] certain impulses particular to a generation may, if the trend of the times is favourable to them, also attract individual members of earlier and later age groups" (Mannheim, 1952, s. 308)

- Present: Artikeln nämner ett negativt omdöme om 40-talister eller beskriver 40-talister på ett negativt sätt.
- Absent: Artikeln nämner inte några negativa omdömen om 40-talister och beskriver inte gruppen på något negativt sätt.

Denna kodning innefattar såväl om det är artikelförfattaren eller någon annan i artikeln som uttalar sig. Vad som är negativt ses från två olika utgångspunkter. För det första utgår det från ord som vanligtvis kan anses vara nedvärderande är kopplade till 40-talister, exempelvis ”snåla” eller ”osympatiska”. För det andra utgår det från om 40-talister står som antagonister gentemot det som artikelförfattaren framför som önskvärt, exempelvis om unga lagöverträdare inte får insatser på grund av att 40-talister prioriterar äldreomsorgen (GP 011203).

Totalt var det 81 artiklar som kodades som ”present” i denna kategori vilket är knappt 21 procent av studiens 393 artiklar.

K13: Försörjningskvot

Denna kategori är i teorin starkt knuten till individualisering och liberalisering av äldreomsorgen²¹ och tanken är att den kan användas för att belysa frågeställningen som berör huruvida 40-talisterna associeras med en individualisering av äldreomsorgen. Detta är en kategori som skapades efter en första anblick på artiklarna i urvalet. Det gick då att se att flera artiklar nämner försörjningskvoten och kopplar detta till förändring av äldreomsorgen. Gunnar Wetterberg (2008) går så långt som att säga att ”detta är den viktigaste kurvan som finns när det gäller att diskutera vad som väntar de närmaste åren” (ibid., s. 9).

- Present: Artikeln nämner försörjningskvot eller ordalag som relaterar till detta.
- Absent: Artikeln nämner inte försörjningskvot eller ordalag som relaterar till detta.

Exempel på ordalag som relaterar till försörjningskvot är att artikeln nämner att det kommer bli fler äldre och barn att försörja eller att det blir fler äldre per arbetande.

Av studiens 393 artiklar kodades 115 som ”present” för denna kategori. Detta medför att drygt 29 procent av artiklarna kodas som ”present”.

K14: 40-talister som endast icke-äldre

Denna kategori skapades för att se hur stor del av artiklarna där 40-talisternas relation till äldreomsorgen tas upp men där 40-talisterna inte benämns som omsorgstagare eller pensionärer, varken framtida eller nuvarande. Då 40-talisterna är mellan 45 och 55 under studiens första studerade år kan de då inte

²¹ Kopplingar mellan försörjningskvoten och äldreomsorgens finansiering analyseras under avsnitt 3.3.1

enkelt sammankopplas med kategorin ”de äldre”. Det finns därmed en poäng att se i vilka artiklar gruppen relateras till de äldre.²²

- Present: Artikeln nämner 40-talister endast som icke-äldre.
- Absent: Artikeln nämner inte 40-talister som icke-äldre eller gör detta men nämner även 40-talister som äldre.

Definitionen på äldre i denna kategori är både de som är eller kan bli omsorgstagare i äldreomsorgen men även de som är eller kan bli pensionärer. Om första kodningskategorin är ”present” måste denna kategori vara ”absent”. Rent kodningsmässigt har denna kategori ofta fungerat på motsatt vis jämfört med andra de andra kodningskategorierna då det är avsaknad av en företeelse som kodas som ”present”.

Totalt kodades 13 artiklar som ”present” för denna kodningskategori vilket endast är drygt 3 procent. Detta medför att när 40-talister nämns i relation till äldreomsorgen är det oftast som omsorgstagare eller pensionärer och inte lika ofta som exempelvis *endast* beslutsfattare eller anhöriga.

Tidsperiod och tidning

Vid sidan om dessa kodningskategorier finns det även två kategorier som artiklarna har kodats efter och det är vilket datum artikeln publicerades och i vilken tidning. Genom att relatera artiklarna till vilken period som den är författad samt vilken tidning som artikeln publicerades i går det att se tidsbundna mönster i materialet, exempelvis om en viss företeelse är mer förekommande under en viss period, och se om de olika tidningarna berör olika företeelser på olika sätt, exempelvis om någon tidning inte skriver om en företeelse i samma utsträckning som de andra.

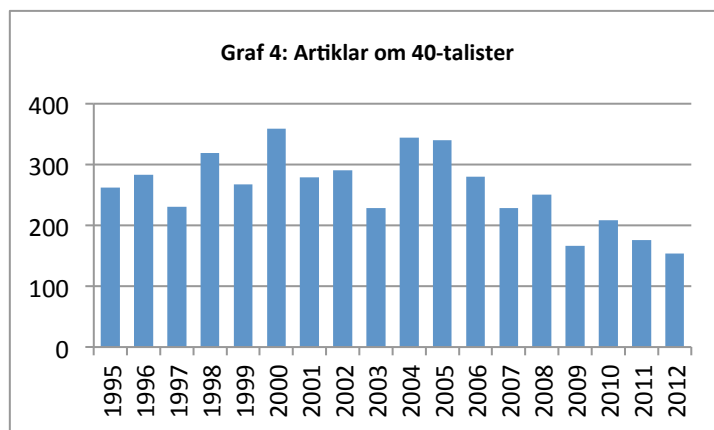
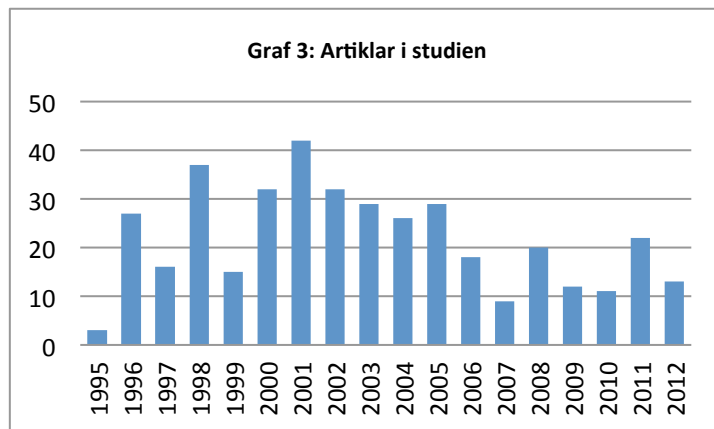
Anledningen att dessa inte finns med i detta kodningsschema är för att detta var ett rent mekaniskt arbete då båda dessa data finns med i namnet på artikeln från Retriever. Det var inte något som krävde något egentligt tolkningsarbete (jmf Hansen 1998) och inte i något fall saknades någon av dessa två uppgifter. Artiklarna ordnades därefter i sex perioder om tre år i varje: 1995-1997, 1998-2000, 2001-2003, 2004-2006, 2007-2009 och 2010-2012. Då det i den allmänna resultatredovisningen används årtal kommer dessa sex tidsperioder först att användas vid de hypotesbaserade resultaten (avsnitt 3.3.1 och framåt).

Kodningskategorierna har efter läsningen och kodningen av de fysiska artiklarna lagts in i SPSS. Samtliga kvantitativa analyser samt beräkning av statistisk signifikans är skapade genom programmen SPSS och/eller Microsoft Excel.

²² Detta prövas i avsnitt 3.3.6.

3 Resultat

Nedanstående resultatredovisning delas upp i två olika delar, först kommer en allmän resultatredovisning av rapportens data mot bakgrund av en bredare undersökning av den mediala bilden för att sedan gå in på den hypotesbaserade analysen som genomfördes i studiens slutskede.

3.1 Allmänna resultat

Till att börja med går det att konstatera att antalet artiklar om 40-talist och äldreomsorg²³ varierar relativt mycket från år till år (graf 3). Det går att se att det sker en uppgång från år 1995 till en kulmen år 2001 för att sedan få ytterligare en topp 2005 efter vilken grafen går ner under perioden 2007-2012. Efter att ha analyserat artiklarna menar jag att det går att argumentera för att

²³ Vilket då innefattar båda stavningarna av 40-talister samt samtliga begrepp kopplade till äldreomsorgen som jag redogjorde för i avsnitt 2.1. Detta är resultatet efter utvalsprocessen som beskrivs i 2.3.1.

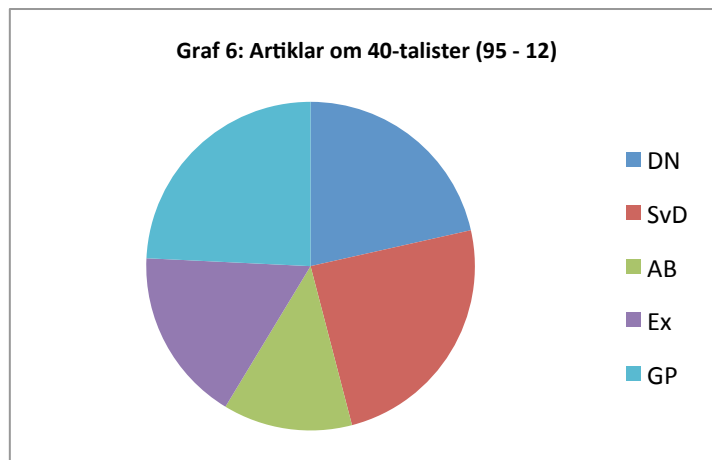
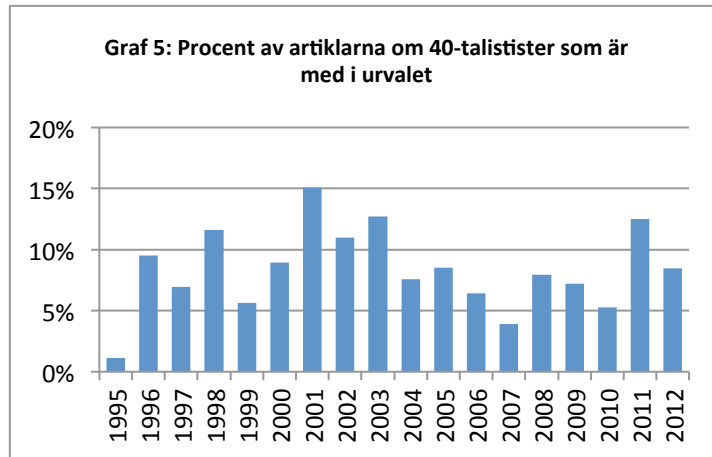
toppen under 2005 kan härledas till att detta är det första året som de första 40-talisterna uppnår pensionsålder vilket flera tidningar skrev om vid detta tillfälle och tog då även upp generationens äldreomsorg. Det kan även uppmärksammas att flera av böckerna om 40-talisterna i relation till ålderdomen publicerades detta år.

Om vi jämför denna kurva med kurvan om hur många artiklar som nämner 40-talister allmänt (graf 4), det vill säga artiklar som inte nödvändigtvis har en koppling till äldreomsorgen,²⁴ visar den vissa gemensamma drag med urvalet i studien (graf 3). Till att börja med kan vi se att även denna graf visar en ökning fram mot millennieskiftet, emellertid visar den allmänna grafen en topp vid år 2000 där urvalet visar en topp vid år 2001. Likaså går det att se att antalet artiklar i båda fallen minskar under perioden 2005-2012. Det går därmed att argumentera för att anledningen till det låga antalet artiklar i urvalet under studiens senare tidsperioder beror på att den mediala uppmärksamheten för 40-talisterna har minskat under denna tid. Detta kan tyda på att den betydelse som tillskrivs 40-talisterna håller på att minska. Denna till synes minskande betydelse för generationen kan tillskrivas åtminstone två olika anledningar. För det första går det att tänka sig att det beror på att begreppet 40-talist förlorar sin betydelse och inte är lika identitetsskapande som förut. Artiklar som tidigare tog upp att någon var en 40-talist kanske inte gör detta i samma utsträckning framöver utan skriver om samma person som ”pensionär” eller ”senior”. Den andra orsaken kan vara att individerna i generationen förlorar medial uppmärksamhet eftersom de individuella medlemmarna förlorar makt eller av andra anledningar inte är lika intressanta att skriva om. Dessa två orsaker kan tyckas vara lika varandra men som jag redogör för i diskussionen i slutet av rapporten medför de två modellerna två vitt skilda scenarier för 40-talisternas framtid.²⁵

Två mediala händelser som bör kommenteras angående topparna 1998 och 2001 (graf 3) är för det första Charlotte Marteus debattinlägg i DN 1998 om 40-talisternas ångest inför åldrandet och döden (DN 980419) som gav upphov till en större medial debatt som fördes i samtliga av de studerade tidningarna. Även Anna Hedborgs förslag från 2001 om en obligatorisk äldreomsorgsförsäkring för ”medelålders och äldre” (DN 010125) gav upphov till en större medial debatt.

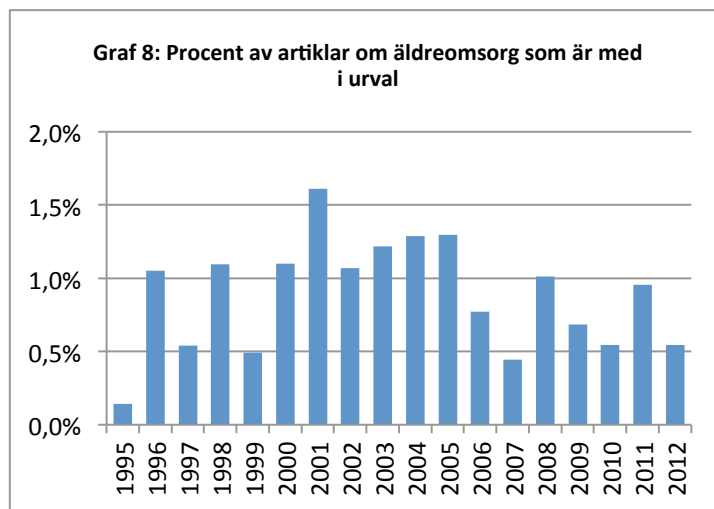
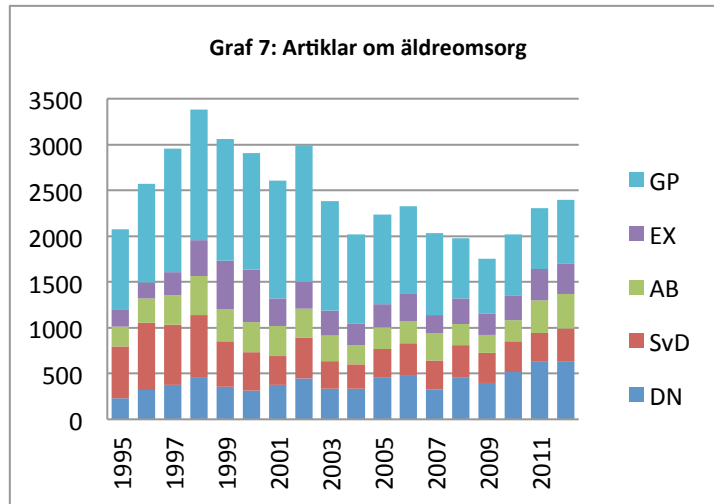
²⁴ Led 1 i söktermerna, se bilaga 2

²⁵ Se avsnitt 4.2

Slutligen går det att se att av antalet artiklar som allmänt handlar om 40-talister är andelen artiklar som inkluderades i studien varierande över tid (graf 5). Just år 2001 är denna andel som störst då den är 15 procent, vilket medför att av tjugo artiklar om 40-talister detta år hade tre en koppling till äldreomsorgen. Att det år 1995 endast är drygt 1 procent av artiklarna om 40-talister som tar upp äldreomsorg är kanske inte så överraskande då 40-talisterna under detta år var 45-55 år gamla och därmed inte i ett läge att närma sig rollen som omsorgstagare i äldreomsorgen. Detta går i viss mån att jämföra med hur mycket medial uppmärksamhet 60-talisternas kommande äldreomsorg får i dagens massmedier.²⁶ När det gäller fördelningen av dessa artiklar mellan de sex olika tidningarna (graf 6) ser vi här att det inte finns någon större skillnad utan variationen ligger mellan cirka 13-24 procent beroende på tidning.

²⁶ Det finns dock en viss problematik med denna jämförelse då 60-talister inte är definierade som en generation i samma utsträckning som 40-talisterna.

Om vi då väljer att se på det andra ledet i mediasökningen, äldreomsorgen (graf 7),²⁷ ser vi snabbt att det då rör sig om väldigt mycket fler artiklar än när det gäller 40-talister. Det går även att se att grafen för dessa artiklar inte följer samma mönster som för 40-talisterna. Graf 7 visar toppar kring år 1998 och 2002 för att sedan gå nedåt till år 2009 där den återigen stiger. Det går att se en betydande skillnad mellan tidningarna då Göteborgs-Posten står för knappt 42 procent av dessa artiklar medan Aftonbladet endast står för drygt 12 procent. Detta höga antal medför att andelen av dessa artiklar som är med i studiens urval är lägre än för 40-talistartiklarna (graf 8). År 2001 var andelen av dessa som högst då knappt 2 procent av artiklarna om äldreomsorg hade koppling till 40-talisterna, en procentsats som troligen kan bero på förslaget om obligatorisk äldreomsorgsförsäkring detta år. Graf 8 visar även att andelen av dessa artiklar som är med i studien skiljer sig mycket från år till år men tycks i likhet med graf 4 minska från år 2005 vilket kan tolkas som att det mediala intresset för

²⁷ Led 2 i söktermerna, se bilaga 2

40-talisternas äldreomsorg minskar medan det mediala intresset för allmän äldreomsorg är mer stabil.

3.2 Hypotesprövningsbaserad resultatredovisning

Efter arbetet med kodningsschemat sattes hypoteser för fynden upp. Detta gjordes baserat på flera olika faktorer. Dels grundade hypoteserna sig på en förståelse av vilka fynd som skulle hittas och dels på vilka fynd som hittats i liknande studier. Då datainsamlingen egentligen inte är beroende av dessa hypoteser utan snarare bygger på kodningsmanualen medför detta att det går att skapa nya hypoteser under kodningsprocessen, och även efter det att kodningen är avklarad, utan att de påverkar kodningen i sig. Nedanstående resultatredovisning är dels utifrån de hypoteser som skapats före och under kodningen och dels de resultat som jag upptäckt efter det att kodningen var klar. Då vissa hypoteser har grundat sig på kodningskategorier som sedan har valts bort under dubbelkodningsarbetet har jag valt att inte redogöra för dessa i rapporten. I slutet av rapporten finns bilaga 4 som visar vilka statistiska samband i dessa hypotesprövningar som kan anses vara statistiskt signifikanta och bilaga 3 visar resultat av logistisk regression. Då ordet statistisk signifikant används skriftligt i rapporten syftar detta till en femprocentig signifikansnivå.

Jag har valt att vid flera tillfällen i resultatredovisningen visa resultatet både i procentuell andel och faktiskt antal artiklar. Anledningen till detta är att försöka på ett så tydligt sätt jämföra två kategorier utan att för den delen bortse från det faktum att antalet artiklar per tidsepok skiljer sig.

3.2.1 Logistisk regression som mätinstrument

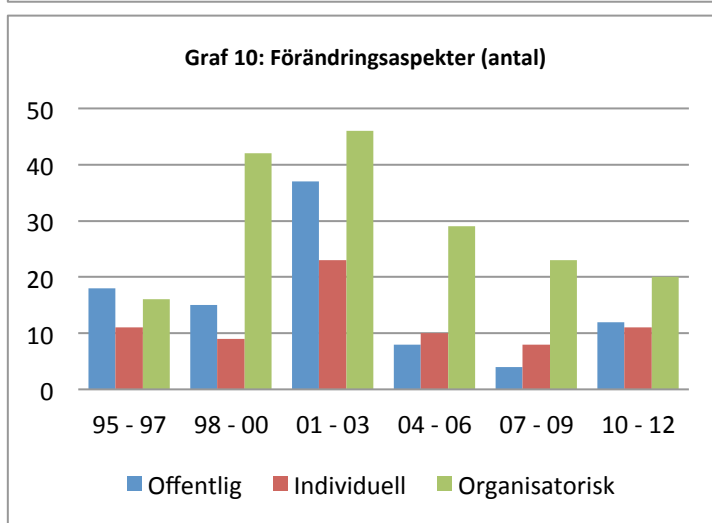
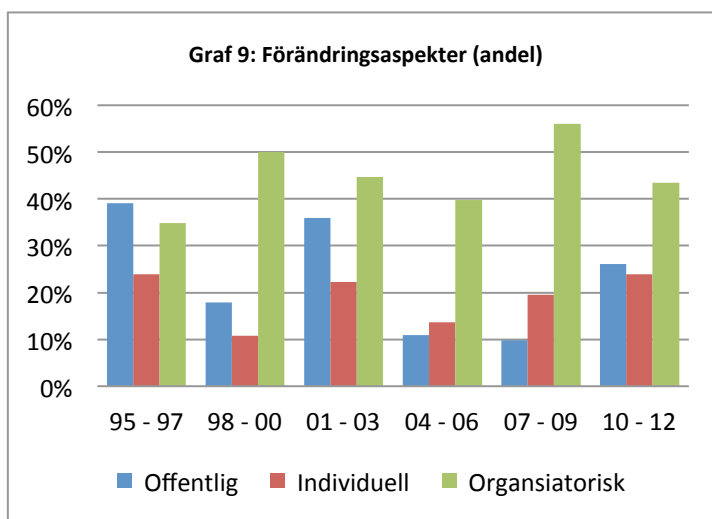
För att bättre kunna se hur de olika kodningsvariablerna påverkar varandra sinsemellan har fyra logistiska regressionsanalyser skapats. Dessa analyser skapades för att kunna belysa vilka kodningskategorier som påverkar huruvida en artikel nämner en idé, krav eller förslag på förändring av äldreomsorgen (K6) eller någon av de tre underkategorierna (K7, K8 eller K9). Dessa fyra regressionsanalyser finns i bilaga 3 under namnen LR1, LR2, LR3 och LR4.

Något förenklat går det att förklara att det en regressionsanalys redogör för är hur sannolikheten av ett utfall påverkas av en variabel, i studiens fall kan det röra sig exempelvis om hur sannolikheten av att en artikel nämner förändring av äldreomsorgen påverkas av att artikeln nämner 40-talister som icke-äldre. Genom denna metod går det att se att det är 76 procent mindre sannolikt att en artikel som nämner 40-talister som icke-äldre nämner förändring av äldreomsorgen jämfört med en artikel där 40-talister nämns som äldre (bilaga 3, LR1, Exp(B)). Det är framförallt värdet på Exp(B) som jag kommer att använda mig av när jag redovisar resultat från den logistiska regressionen. Detta värde beskriver till vilken grad sannolikheten att en artikel tar upp en viss form

av förändring påverkas av om en kodningskategori är ”present” jämfört med om samma kodningskategori är ”absent”.²⁸

3.3.1 Förändringsidéer över tid

Den hypotes som ställdes upp i detta fall var att artiklarna skulle gå i en riktning från att ta upp idéer eller förslag på offentlig finansiering av äldreomsorgen (K7) till att ta upp idéer eller förslag på individuell finansiering av den samma (K8). Detta är en central hypotes i den bemärkelsen att den försöker ge ett svar på både den första och den andra frågeställningen. Genom att jämföra dessa två kategorier är förhoppningen att visa eller motbevisa de tendenser av liberalisering av äldreomsorgen som Katz (1992), Gee (2002) samt Lundgren och Ljuslinder (2011a) nämner. Dessa två kodningskategorier indikerar huruvida den mediala diskursen 2012 nämner den individuella finansieringen i större utsträckning än den gjorde 1995.

²⁸ En mer detaljerad bild av betydelsen av regressionsanalys finns i bilaga 3.

För att testa denna hypotes måste vi se till två kodningskategorier, offentlig (K7) och individuell finansiering (K8), samt se detta över studiens tidsperiod. Förutom dessa två kategorier har jag valt att även lägga till idéer och förslag på organisatorisk förändring (K9) i detta diagram. Detta gör det möjligt att se hur de tre typerna av förändringar förhåller sig till varandra. Det går tydligt att se i graf 9 och 10 att det inte är så att omnämmandet av offentlig finansiering (K7) stadigt minskar samtidigt som omnämmandet av individuell finansiering (K8) stadigt ökar. Visserligen går det att se att andelen artiklar (graf 9) som berör idéer om offentlig finansiering minskar mellan perioderna 1995-1997 och 2007-2009 men ökar därefter till perioden 2010-2012. Andelen artiklarna som berör individuell finansiering ligger kvar på ungefär samma nivå under det undersökta tidsspännat. Den första juli 2007 lanserades en skattereduktion för hushållsnära tjänster, tjänster som den kommunala hemtjänsten i vissa fall tidigare hade kunnat bekosta. Detta verkar dock inte ha påverkat tidningarnas omnämmande av förslag på en individuell finansiering i rent antal även om det är så att de artiklar som skrevs före detta datum och nämnde detta avdrag kodades som en idé om förändring medan de som skrev om detta efter detta datum inte nämner någon förändring utan endast hänvisar till en befintlig skattereduktion.

Om kodningarna om offentlig och individuell finansiering undersöks utifrån antal artiklar (graf 10) visar grafen emellertid att båda dessa typer av förändring av finansiering nämns mest under perioden 2001–2003. Vid jämförelse mellan dessa tre olika aspekter av förändring går det även att se att artiklar som nämner organisatorisk förändring är mer frekvent förekommande än de andra typerna med undantag för första perioden 1995-1997.

Utifrån Katz (1992) och Gees (2002) resonemang bör det kunna gå att se att artiklar som tar upp idéer om individuell finansiering (K8) oftare nämner försörjningskvot (K13) för att motivera denna förändring. Av artiklarna som nämner försörjningskvot så tar cirka 26 procent upp idéer om individuell finansiering av äldreomsorgen vilket är jämförbart med att endast 15 procent av artiklarna som inte nämner försörjningskvot berör idéer om individuell finansiering. Emellertid går det att se samma mönster gällande offentlig finansiering (K7): av artiklarna som nämner försörjningskvot tar 32 procent upp en idé om offentlig finansiering av äldreomsorgen medan samma siffra bland artiklar som inte nämner försörjningskvot är cirka 21 procent. Då vi ser till den logistiska regressionsanalysen rörande offentlig och individuell finansiering (LR2 och LR3) ser vi att försörjningskvoten som kodningskategori medför att det blir mer sannolikt att en artikel nämner dessa två typer av förändring även om omnämmandet av försörjningskvot medför att det blir aningen mer sannolikt att artikeln nämner individuell finansiering än sannolikheten att den nämner offentlig finansiering. Försörjningskvoten i en svensk medial kontext ser därmed inte ut att vara så centralt kopplad till en individualiserad finansiering av

äldreomsorgen som Katz (1992) och Gee (2002) antyder att den annars skulle vara utan ser snarare ut att vara kopplad till en allmän fråga om äldreomsorgens finansiering över lag.

3.3.2 Tidningars politiska hemvist och vårdens finansiering

Hypotesen som ställdes upp rörande detta var att tidningar som benämnde sig som liberala eller konservativa skulle nämna individuell finansiering (K8) i större utsträckning medan socialdemokratiska tidningar skulle nämna offentlig finansiering (K7) i större utsträckning. Denna hypotes sätter en politisk dimension på hur förändringen av äldreomsorgen kan se ut.

Hypotesen är delvis inspirerad av Felipe Estradas studie över hur ledarna i olika tidningar skriver om ungdomsbrottslighet i relation till tidningens politiska hemvist (Estrada, 2004). Till att börja med bör det poängteras att urvalet av tidningar i den aktuella studien inte baserades på vilka politiska läger de olika tidningarna tillhörde vilket har resulterat i att det endast finns en socialdemokratisk tidning, Aftonbladet. Resterande tidningar, Svenska Dagbladet, Dagens Nyheter, Göteborgsposten och Expressen, är konservativa eller liberala (dock partipolitiskt obundna).

Tidning	Off.Fin	Ind.Fin	Org. För
SvD	15%	11%	41%
DN	35%	26%	47%
AB	20%	7%	33%
Ex	20%	26%	43%
GP	20%	13%	50%
Medel	24%	18%	45%

Det som går att se vid denna jämförelse är att Aftonbladet, den enda socialdemokratiska tidningen i studien, är den tidning som nämner idéer om individuell finansiering i minst utsträckning. Vad gäller offentlig finansiering är det dock svårare att se något tydligt mönster, Aftonbladet nämner detta endast i 20 procent av artiklarna gentemot exempelvis DN:s 35 procent trots att Aftonbladet är socialdemokratisk och DN är liberal. Det exempel som sticker mest ut i jämförelse mellan närvaron av idéer om offentlig och individuell finansiering är Expressen som är den enda tidningen i vilken idéer om individuell finansiering nämns oftare än idéer om offentlig finansiering.

Gällande idéer om organisatorisk förändring så är det svårare att se något tydlig mönster mellan tidningens politiska hemvist och hur ofta detta nämns. Det som dock går att se om vi jämför dessa tre kodningskategorier med tidningarna är att det tycks vara så att vissa tidningar inte skriver om förändring i lika stor utsträckning som andra tidningar. Då vi jämför Aftonbladet och

Svenska Dagbladet går det att se att de skiljer sig sinsemellan men även att båda nämner förändringskategorierna relativt sällan jämfört med de andra tidningarna. Detta trots att de skiljer sig åt rent politiskt.

Resultaten rörande Göteborgs-Posten kan tolkas utifrån att detta är en lokaltidning och då skriver mer om händelser i Göteborgsområdet. Denna tidning tar upp organisatoriska förändringar på en mer lokal nivå, exempelvis byggandet av fler äldreboende på Hisingen (GP 981104), än de andra tidningarna. Tabell 1 visar även att Göteborgs-Posten berör organisatorisk förändring (K9) oftare än övriga tidningar. Att tidningen nämner individuell finansiering (K8) i mindre utsträckning än de andra tidningarna kan även tolkas som att Göteborg inte har något självstyre i denna fråga, de kan inte välja att låta de äldre finansiera delar av sin egen äldreomsorg, medan de andra tidningarna har mer av ett nationellt perspektiv då denna fråga debatteras.

3.3.3 Uttalande av 40-talister och förändring av äldreomsorgen

Den hypotes som ställdes upp rörande detta vara att artiklar där 40-talister (K11) uttalar sig skulle i större utsträckning nämna idéer om förändring av äldreomsorgen (K6). Denna hypotes är i viss mån knuten både till frågeställningen om förändring av äldreomsorgen men även kopplad till 40-talisternas identitet. Ur dessa artiklar går även ur detta att skönja om denna förändring kopplas till uttalande om ”vi 40-talister”.

Då denna hypotes undersöks visar det sig relativt snabbt att den inte stämmer med det undersökta materialet. I de fall där 40-talister uttalar sig är det faktiskt en något mindre andel som nämner en idé om förändring. I de artiklar där en 40-talist uttalar sig nämner 68 procent en idé om förändring gentemot knappt 72 procent av de artiklar där 40-talister inte uttalar sig. Emellertid bör det påpekas att denna skillnad inte är signifikant.

Att denna hypotes blev så motbevisad kan ha flera olika orsaker. Efter att ha gått igenom innehållet menar jag att det finns en typ av artiklar som handlar om en personlig relation till äldreomsorgen snarare än om äldreomsorgspolitik och att flera av de artiklarna där 40-talister uttalar sig är av denna natur. Vidare går det att se att det är en större andel av artiklarna där 40-talister uttalar sig (K11 = ”present”) som även 40-talisterna kodas som anhöriga (K5 = ”present”), en kategori som inte nämner idéer om förändring i lika stor utsträckning.²⁹

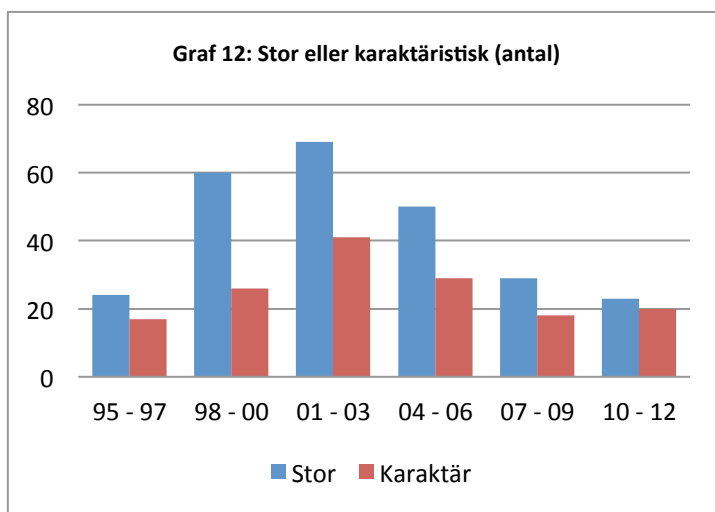
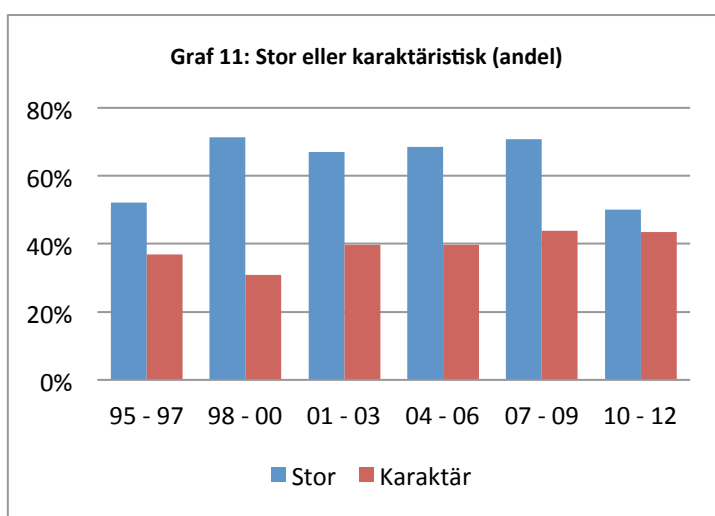
Om vi ser till dessa två kodningskategorier, uttal (K11) och anhörig (K5), i den logistiska regressionsanalysen rörande förändring av äldreomsorgen (RL1) ser vi att huruvida en 40-talist uttalar sig eller inte spelar väldigt lite roll för om artikeln kommer att nämna förändring av äldreomsorgen. Emellertid är sannolikheten för att en artikel där 40-talister står som anhöriga nämner en föränd-

²⁹ Bland artiklarna som berör 40-talister som anhöriga så tar 59 procent upp förändring av äldreomsorgen medan 72 procent av artiklarna som berör 40-talister som anhöriga tar upp förändringar av äldreomsorgen.

ring 31 procent lägre än bland artiklar där 40-talister inte står som anhöriga. Dessa skillnader är dock inte statistiskt säkerställda.

3.3.4 Gruppens storlek och karaktär över tid

Gruppen 40-talister karaktäriseras både i den populärvetenskapliga litteraturen och i artiklarna i förstudien som både en stor grupp och en grupp med karaktärsdrag. Emellertid var en av förförståelserna kring detta och kring frågeställningen om individualisering av äldreomsorgen att 40-talisternas karaktäristika skulle bli mer framträdande under senare perioder för att motivera en individualisering av äldreomsorgen. Enligt Gilleard och Higgs (2007) har Baby Boomers påverkan på samhället, och då framför allt marknaden, förflyttats från att bero på kohortens storlek till att bero på gruppens *generationella habitus*.³⁰

³⁰ Begreppet habitus kan förenklat beskrivas som en persons uppväxt, värderingar, uppfattningar och sätta att vara (jmf Bourdieu, 1984). I detta fall syftar begreppet till de gemensamma identifikationspunkterna för Baby Boomer-generationen.

Då dessa två kodningskategorier (K2 och K3) undersöks över de sex tidsperioderna går det inte att direkt se några tydliga trender. Både andelen artiklar som tar upp 40-talister som stor grupp och andelen artiklar som tar upp 40-talister som en grupp med karaktäristika (graf 11) ligger ungefär på samma nivå perioden 1995-1997 som perioden 2010-2012. I det studerade materialet går det dock att se att det under alla perioder är fler artiklar som benämner 40-talisterna som en stor grupp jämfört med en grupp med karaktärsdrag. Detta medför att det går att argumentera för att den mediala bilden av 40-talisterna, i relation till äldreomsorgen bör påpekas, präglas av att vara en stor grupp snarare än att det är en grupp vars karaktäristika utmärker dem. Det bör poängteras att varken förändringen i stor grupp eller i grupp med karaktärsdrag är statistiskt säkerställda.

Eftersom det är en relativt jämn andel artiklar över tiden liknar grafen över antalet faktiska artiklar (graf 12) och grafen över antalet artiklar i urvalet över tiden (graf 3) varandra i rätt stor utsträckning. Utifrån graf 3 och graf 12 går det att argumentera för att 40-talisterna i dessa dagstidningar ofta beskrevs som stor och grupp med karaktärsdrag perioden 2001-2003 för att sedan inte nämnas i samma utsträckning i senare perioder.

Utifrån Katz (1992) resonemang av hur äldre beskrivs går det även att argumentera för att 40-talisterna i framtiden snarare kommer att beskrivas som en stor grupp än en grupp med karaktäristika. Katz (1992) menar att rötterna till den demografiska alarmismen är synen på äldrestratumet som fattigt, ohälsosamt och beroende vilket står i kontrast med bilden av 40-talisterna som rika, hälsosamma och mäktiga. Därmed går det att tänka sig att då artikelförfattare berör den liberalisering av äldreomsorgen som Katz (ibid.) och Gee (2002) pekar på så kommer denna författare inte att både kunna ta upp de egenskaper som karaktäriserar 40-talistkohorten (rik, frisk och mäktig) och de egenskaper som karaktäriserar äldrestratumet (fattig, sjuk och beroende) samtidigt. Dock går det att argumentera för att 40-talisterna, både som generation och som framtida äldreomsorgstagare, är många och omnämmandet av deras storlek kan därför fortsätta som tidigare. Något som kan tyda på ett sådant resonemang är att 40-talisternas karaktäristika (K3) endast nämns i 26 procent av artiklarna som nämner försörjningskvot (K13) medan den nämns i knappt 44 procent av artiklarna där försörjningskvot inte nämns.

3.3.5 Förändring kopplad till storlek och karaktär

Den hypotes som i detta fall ställdes upp var att artiklar som nämner generationen 40-talister som stor (K2) och karaktäristisk (K3) även skulle nämna förändring av äldreomsorgen (K6) i större utsträckning. Denna hypotes skapades för att se vilka aspekter av generationen som lyfts fram i de artiklar som nämner idéer om förändring. I den demografiska alarmismen (Katz, 1992; Gee, 2002) lyfts gruppens storlek fram för att motivera varför en förändring måste ske. Andra källor menar att dessa förändringar kommer att ske för att den

mäktiga gruppen kräver dem eller att för att 40-talisterna själva kommer att välja att betala extra för det som inte ingår i det offentliga (Lindgren et al., 2005).

Tabell 2		Stor Grupp (K2)	
(K6 = Present)		Present	Absent
Karaktär	Present	77%	63%
(K3)	Absent	70%	77%

Tabell 2 visar hur stor procentandel av artiklarna som nämner 40-talisterna som stor (K2) och/eller grupp med karaktärsdrag (K3) som även tar upp en idé om förändring av äldreomsorgen (K6). Tabellen visar att artiklar som nämner 40-talister som stor grupp och grupp med karaktärsdrag oftare tar upp idén om förändring (77 procent) än de som endast beskriver 40-talisterna som stor grupp (70 procent) respektive grupp med karaktärsdrag (63 procent). Intressant i sammanhanget är dock att de artiklar som varken beskriver 40-talisterna som stor eller som innehavare av karaktäristika tar upp idéer om förändring i lika stor utsträckning som de artiklar som nämner båda dessa egenskaper hos 40-talisterna.

Då vi ser till den logiska regressionen (LR1) visar det sig att en artikel där 40-talisterna utmålats som stor grupp faktiskt är 30 procent mindre sannolik att ta upp förändring av äldreomsorgen än en artikel som inte nämner denna aspekt hos 40-talisterna. Emellertid är sannolikheten 24 procent större för att en artikel som nämner 40-talisterna som karaktäristiska tar upp idéer om förändring av äldreomsorgen än bland de artiklarna som inte gör det.

Tabell 3		Heterogen (K4)	
(K8 = Present)		Present	Absent
Karaktär	Present	25%	17%
(K3)	Absent	33%	19%

Då en förförståelse var att 40-talisternas karaktäristika (K3) och gruppens variation (K4) skulle användas som motivering till att 40-talisternas äldreomsorg skulle finansieras individuellt (K8) undersöktes även sambandet mellan dessa kodningskategorier. Phillipson et al. (2008) menar att synen på Baby Boomers som individualistiska har präglat tänkta scenarion för hur denna gruppens liv som äldre ser ut. Tabell 3 visar här hur många procent av artiklarna som nämner 40-talisternas karaktär (K3) och/eller dess variation (K4) som tar upp en idé om individuell finansiering av äldreomsorgen (K8).

Tabell 3 visar att förförståelsen inte kan bekräftas med empirin då det framför allt är artiklarna som nämner 40-talisterna som heterogen grupp men inte som grupp med karaktärsdrag som nämner idéer om individuell finansie-

ring. Emellertid finns det i urvalet endast tre artiklar som problematiserar bilden av 40-talisterna utan att nämna att 40-talisterna skulle karaktäriseras på något vis. Därmed bör andelen 33 procent tas med en nypa salt.

Utifrån dessa två kodningskategorier (K3 och K4) i den logistiska regressionsanalysen rörande individuell finansiering (LR3) visar det sig att en artikel som nämner 40-talisterna som grupp med karaktärsdrag har 20 procent högre sannolikhet att nämna idéer om individuell finansiering än en artikel som inte nämner denna karaktäristika. Bland artiklarna som nämner 40-talisterna som heterogen grupp är det dock fem och en halv gång så sannolikt att de nämner en idé om individuell finansiering än bland de som inte nämner 40-talisterna som heterogena. Även om inte någon av dessa skillnader är statistiskt säkerställd går det utifrån dem att tänka sig att artiklar som beskriver 40-talisterna som karaktäristiska och som problematiserar denna bild tar upp en individuell finansiering i större utsträckning.

3.3.6 Generationens roller över tid

Då generationen åldras 18 år under det undersökta tidsspannet sattes hypotesen att de därmed skulle omnämnas som omsorgstagare (K1) i större utsträckning i de senare tidsperioderna upp. Denna hypotes är nödvändig att ställa upp för att se om det är så att 40-talisterna under tidsspannet oftare benämns som omsorgstagare ju närmare de befinner sig i en situation att åldersmässigt faktiskt vara det. Vidare är den nödvändig för att se om de förändringar som nämns i dessa artiklar är kopplade till 40-talisterna som omsorgstagare för att kunna besvara första frågeställningen, vilka förväntningar det finns kring förändringar av äldreomsorgen kopplade till 40-talisterna som grupp. Liksom de tidigare kodningskategorierna går det att se detta utifrån andelen eller antalet artiklar per tidsperiod. Det bör även poängteras att detta gäller artiklar där urvalskriteriet är en koppling mellan 40-talister och äldreomsorg. Därmed går det inte att säga att de tendenser som visas här skulle gälla för 40-talisters närvaro i massmedier i allmänhet.

Tabell 4	Omsorgstagare (K1)		Anhöriga (K5)		Icke-äldre (K14)	
	Artiklar	Andel	Artiklar	Andel	Artiklar	Andel
95 - 97	29	63%	3	7%	7	15%
98 - 00	61	73%	3	4%	3	4%
01 - 03	84	82%	5	5%	3	3%
04 - 06	58	79%	2	3%	0	0%
07 - 09	36	88%	0	0%	0	0%
10 - 12	35	76%	4	9%	0	0%

Det går utifrån Tabell 4 att se att en svag trend för att 40-talister oftare har rollen som omsorgstagare ju senare tidsperiod som undersökts. Det är dock

intressant att se att det sker en mindre nedgång från 88 procent perioden 2007-2009 till 76 procent perioden 2010-2012.

Då det gäller antalet artiklar visar detta antal likande egenskaper med tidigare tidsbestämda hypoteser med en topp perioden 2001-2003.

Även om det för anhöriga och icke-äldre rör sig om relativt få antal artiklar går det att även här se vissa tendenser över tiden. Tydligast visar sig detta avseende kategorin 40-talister som icke-äldre vilket helt är frånvarande under studiens tre senare tidsperioder. 40-talister som anhöriga är det däremot svårare att se en lika tydlig trend för. Även om det inte finns några artiklar under perioden 2007-2009 som kodas som detta så ökar detta sedan till perioden 2010-2012. Det går dock att se att de enskilda artiklarna under den senare perioden även beskriver 40-talister som anhöriga till en partner eller vänner inom äldreomsorgen. Under de tidigare perioderna är det framför allt till sina föräldrar som 40-talisterna beskrivs som anhöriga.

Fig. 2

Procent av artiklar som nämner idéer om individuell finansiering:	
40-talist omsorgstagare	21 %
40-talist inte omsorgstagare	9 %
Procent av artiklar där förändring nämns (K6="present") som även nämner idéer om individuell finansiering:	
40-talist omsorgstagare	28 %
40-talist inte omsorgstagare	17 %
Procent av artiklar som nämner idéer om offentligt finansiering:	
40-talist omsorgstagare	27 %
40-talist inte omsorgstagare	14 %
Procent av artiklar där förändring nämns (K6="present") som även nämner idéer om offentlig finansiering:	
40-talist omsorgstagare	35 %
40-talist inte omsorgstagare	26 %

Då den andra frågeställningen till denna studie rör om 40-talisterna som omsorgstagare (K1) är sammankopplade till individuell finansiering av äldreomsorgen (K8) är det fruktbart att se huruvida det finns ett samband mellan dessa två kategorier. Det finns flera exempel på att artikelförfattare menar att framtidens äldre kommer att behöva betala del av sin äldreomsorg själv (DN

031012, Ex 100409). I figur 2 går det att se att artiklar som nämner 40-talister som omsorgstagare oftare nämner idéer om individuell finansiering av äldreomsorgen än artiklar där 40-talister inte nämns som omsorgstagare. Emellertid visar statistikredovisningen i denna ruta även att det är vanligare att nämna offentlig finansiering av äldreomsorg bland artiklarna som nämner 40-talister som omsorgstagare än bland artiklarna som inte nämner 40-talister i dessa roller. I jämförelsen av denna kodningskategori (K1) i de logistiska regressionsanalyserna rörande offentlig och individuell finansiering (LR2, LR3) visar analyserna att det är 144 procent mer sannolikt att en artikel som nämner 40-talister som omsorgstagare nämner offentlig finansiering jämfört med en artikel där 40-talister inte står som omsorgstagare. En artikel som nämner 40-talister som omsorgstagare är 79 procent mer sannolik att nämna individuell finansiering än en artikel som inte nämner 40-talister som omsorgstagare.³¹

Om vi emellertid ser till huruvida artiklarna nämner idéer om organisatorisk förändring av äldreomsorgen (K9) visar det sig att denna kategori inte påverkas i samma utsträckning av omnämmandet av 40-talister som omsorgstagare i artikeln.³² Därmed går det att argumentera för att 40-talister som omsorgstagare är kopplade till en allmän finansiering av äldreomsorgen, i likhet med fynden kring försörjningskvotens verkan, snarare än en fråga om hur äldreomsorgen bör organiseras.

3.3.7 Negativa omdömen om 40-talister

Det sattes upp en hypotes om att artiklar som nämner ett negativt omdöme om 40-talister (K12) även skulle nämna en idé om en individuell finansiering av äldreomsorgen (K8). Flera artikelförfattare och insändare i förstudien menade att 40-talisterna skulle betala sin egen äldreomsorg då de var förmögna och då de genom åren har gynnat sig själva. Exempel på ett sådant resonemang är: ”Det finns inget skäl till att gamla ska slippa att betala för den boendestandard, mat och service de vill ha. Och de flesta 40-talister har råd” (DN 080507).

Vid undersökningen av denna hypotes visar det sig att den inte stämmer med studiens empiri. Artiklarna som nämner ett negativt omdöme om 40-

³¹ Se Exp(B) för K1 i LR2 och LR3 i Bilaga 3

³² 47 procent nämner idéer om organisatorisk förändring bland artiklarna som nämner 40-talister som omsorgstagare gentemot knappt 37 procent av artiklarna som inte nämner 40-talister som omsorgstagare. Då detta isoleras till att endast gälla artiklar som nämner förändring av äldreomsorgen (K6= ”present”) visar det sig att det endast skiljer 3 procentenheter då 62 procent av artiklarna där 40-talister är omsorgstagare nämner organisatorisk förändring medan 65 procent av artiklarna där 40-talister inte är omsorgstagare nämner detta. Se även LR4. Även om det inte skiljer sig väsentligt mellan de artiklarna där 40-talister är omsorgstagare och där de inte är det vad gäller närvaro av organisatorisk förändring medför detta inte att det inte kan finnas en viss *typ* av organisatorisk förändring som är kopplad till 40-talister.

talisterna tar i 12 procent upp idéer om individuell finansiering av äldreomsorgen medan knappt 20 procent av artiklarna som inte nämner negativa omdömen om 40-talister tar upp dessa idéer. Även om det finns enstaka artiklar som uttrycker det som att 40-talisterna bör betala detta själva eftersom de är så rika går det med andra ord inte att se någon allmän tendens för det.

Resultatet visar också att det är färre artiklar bland de som nämner ett negativt omdöme om 40-talister som även nämner förändring av äldreomsorgen (K6). Bland de artiklar som nämner ett negativt omdöme om 40-talister nämner 53 procent en idé om förändring av äldreomsorgen jämförbart med 76 procent av artiklarna som inte nämner ett negativt omdöme om 40-talisterna.

Även den logiska regressionen visar att artiklar som nämner negativa omdömen om 40-talisterna mindre sannolikt nämner någon form av förändring av äldreomsorgen än de som inte nämner ett negativt omdöme (LR3).

3.3.8 Valårs påverkan

Det finns en förväntning från flera håll att 40-talisterna som grupp kommer påverka sin egen äldreomsorgs utformning genom att föra fram frågor om äldreomsorg på den politiska agendan. I en artikel i Svenska Dagbladet 2002 målas en bild upp av valet år 2010 då "Sveriges Pensionärsparti" gått från att vara ett marginalparti till att bli ett av Sveriges största. Även om skribenterna menar att detta är med viss fantasi så menar de att scenariot inte är orimligt (SvD 021024). Genom att se om valår är en betydande faktor belyses inte endast om det är så att äldreomsorgen är i förändring utan även hur denna förändringsprocess kan tänkas se ut.

Analysen visar dock att det under valåren i undersökningsperioden, 1998, 2002, 2006 och 2010, inte går att se någon tydlig förändring i andelen artiklar som tar upp idéer om förändring i äldreomsorgen (K6). Under dessa valår tar drygt 69 procent av artiklarna i urvalet upp idéer om förändring av äldreomsorgen medan knappt 72 procent av artiklarna gör det under åren däremellan. I urvalet var 98 artiklar publicerade under valår vilket medför att det under dessa år var ett genomsnitt på knappt 25 artiklar per år gentemot de år som det inte var valår publicerades 295 artiklar i urvalet vilket blir drygt 21 artiklar per år. Det går även att se att ingen av kodningskategorierna påverkas i någon större utsträckning av om det är valår eller inte.³³

Det går därmed att argumentera för att 40-talisters äldreomsorg inte är ett ämne som blossar upp i tidningarna under valkampanjer vilket är intressant då tidningarna vid flera tillfällen påpekar att 40-talisternas äldreomsorg kommer

³³ De kodningskategorier som påverkas i mest rörande valår är om bilden av 40-talister problematiseras (K4) (2 procent av artiklarna under valår och 4 procent av artiklarna under icke-valår), finansieringen av äldreomsorg (K10) (46 procent av artiklarna under valår och 55 procent av artiklarna under icke-valår) samt uttal av 40-talist (K11) (11 procent under valår och 17 procent under icke-valår). Förutom dessa tre kodningskategorier är det relativt oförändrat mellan valår och icke-valår.

att bli en het fråga vid nästa val (DN 960924, GP 111115, DN 120411). Dess frånvaro kan därmed tolkas som att det som tidningarna uppger kommer bli en het fråga i nästkommande val kommer av sig till valet. Likande resonemang har förts innan flera val utan att 40-talisternas äldreomsorg blir en het valfråga i tidningarna efteråt. Det går inte utifrån denna studie se att det skulle ske på något annat sätt inför valet 2014.

Om vi återgår till Svenska Dagbladets exempel med Pensionärspartiet går det att nu i efterhand se att det inte stämde. Tvärtom fick Sveriges Pensionärs Intresseparti, det största intressepartiet för pensionärer, enbart 0,19 procent av rösterna i riksdagsvalet 2010 medan Sveriges Pensionärsparti endast fick 2 röster (Valmyndigheten, 2010). Detta trots att 40-talisterna vid valet 2010 utgjorde 12 procent av befolkningen (SCB, 2012). Hudson och Gonyea (2012) menar att en av anledningarna till att Baby Boomers inte har blivit denna politiska kraft är att de inte kan se sig själva som äldre: "Evidence suggests that the generation that embraced the youth movement of the 1960s is not ready to symbolize the aging of America" (ibid., s 279). Det går därmed att se ett samband mellan generationens syn på sig själva som evigt unga och denna brist på politisk kraft, ett resonemang som jag återkommer till i diskussionskapitlet. Det finns dock tecken på att "de äldre" som politisk kraft är i förändring för att kunna inkludera 40-talisterna, exempelvis att PRO försöker värva medlemmar på Sweden Rock, en större hårdrocksfestival i Blekingska Norje (Kjellander, 2013). Även om det skulle vara så att 40-talisterna börjar identifiera sig som äldre medför detta inte automatiskt en överväldigande politisk förändring då studier i USA har visat att äldre där egentligen inte röstar annorlunda än befolkningen i övrigt. Äldre röstar inte enbart för "sina egna" frågor och enbart för sin egen vinnings skull: "Overall, the weight of the evidence indicates that older people's voting choices have rarely, if ever, been based on age-group interests" (Binstock, 2005, s. 77). Å andra sidan är det svårt att säga att tidigare och nuvarande äldregenerationer har varit delaktiga i förändringen av samhället under sina yngre perioder i den mån som 40-talisterna har (jmf Gilleard & Higgs, 2002) eller präglats lika mycket av den politiska rörelsen under 60- och 70-talet (jmf Phillipson et al., 2008).

4 Summering och diskussion

Det är svårt att summera resultatet av denna kvantitativa innehållsanalys i ett par meningar utan att därigenom gå miste om fyndens variation. Det går dock att säga att resultaten i studien har varit relativt spretiga och några tydliga tendenser har varit svåra att se. Ett tecken på detta är exempelvis de låga värdena för signifikans som flera av hypoteserna visar upp.³⁴ Emellertid medför detta inte att studien inte kan visa oss något. Detta spretiga resultat kan ses som ett tecken på att den mediala diskursen om 40-talisternas äldreomsorg fortfarande tar form och har därmed inte nått någon konsensus. Därmed finns det en poäng med att även i framtiden följa den mediala debatten om 40-talisternas äldreomsorg för att se om denna kommer att förändras till dess att 40-talisterna kommer i vårdkrävande ålder eller om det även då kommer att vara en väldigt varierad medial bild. Denna spretighet i massmedierna kan även ses som ett tecken på den politiska oviljan eller oförmågan att agera i denna fråga. För att belysa detta kan vi se till Anna Hedborgs förslag om obligatorisk äldreomsorgsförsäkring. Detta förslag från 2001 återkommer med viss variation under den studerade tidsperioden men något sådant beslut fattas aldrig.

Denna spretighet kan användas för att belysa den första frågeställningen, hur de mediala förväntningarna ser ut kring förändringar av äldreomsorgen kopplade till 40-talisterna som grupp. Den bild som här ges pekar åt många håll men den gemensamma inställningen är att det blir en finansiell utmaning när denna grupp kommer att uppnå vårdkrävande ålder. Hur denna finansiella utmaning hanteras är dock mer oklart.

Den andra frågeställningen, om gruppens äldreomsorg går att associera med en individualisering av äldreomsorgen, är svår att ge ett entydigt svar på. Visserligen finns det tendenser som pekar på att 40-talisterna som omsorgstagare associeras med en individuell finansiering av äldreomsorgen men gruppen associeras även med en offentlig eller kollektiv finansiering av äldreomsorgen. Här går det att se en markant skillnad mellan den svenska och den amerikanska kontexten. Även om det finns många aspekter som förenar Baby Boomers och 40-talister; flera av dem är i samma ålder och deras karaktäristika liknar varandra i viss mån, så medför inte detta att den mediala diskursen eller den socialpolitiska kontexten liknar varandra länderna sinsemellan. Både Katz (1992) och Gee (2002) menar att försörjningskvotens förändring och Baby Boomers intåg i äldreomsorgen medför en diskurs som förespråkar en liberalisering och individualisering av denna omsorg. Emellertid visar denna studie (avsnitt 3.3.1 och 3.3.6, LR2 och LR3) att både försörjningskvoten och 40-talisterna som omsorgstagare snarare kopplas samman med en allmän debatt om finansiering av äldreomsorg än en individualisering av äldreomsorgens

³⁴ Se bilaga 4.

finansiering. 40-talisterna som omsorgstagare kopplas till och med i större utsträckning ihop med en kollektiv finansiering av äldreomsorgen än en individuell finansiering av äldreomsorgen. Detta kan bero på att den svenska socialpolitiken och den svenska mediediskursen skiljer sig i så stor utsträckning från den amerikanska och kanadensiska att samma fenomen, en ökad andel äldre, får två olika lösningar: ökad kollektiv finansiering respektive individualiserad finansiering. Det går även att argumentera för att denna skillnad beror på att materialet undersöktes kvantitativt och inte kvalitativt. Tendenser för individuell finansiering går även att se i den svenska kontexten, som Lundgren och Ljuslinders (2011a) artikel vittnar om. Även de (ibid., 2011b) menar dock att fokus i den svenska mediebildningen ligger på det offentliga ansvar att hantera den ökade andelen äldre. Det kan därmed lyftas ett varnande finger angående att endast studera området kvalitativt då det i denna studies material går att se tendenser som pekar på ett individuellt ansvarstagande men även tendenser som pekar på ett offentligt ansvarstagande.

Om vi då ser till den tredje frågeställningen, 40-talisters identitet, kan vi konstatera att 40-talisterna ofta utmålas som en generation med karaktärsdrag och att denna generations karaktäristika sällan problematiseras eller ifrågasätts. Det är en generation som ses som förmögen, evigt ung och mäktig. Det går att problematisera huruvida generationen fortfarande utmålas som lika karaktäristiskt som under de tidigare åren av den studerade perioden då det är en generation som det inte skrivs om i samma utsträckning, det skrevs fler artiklar om 40-talister runt millennieskiftet än senare. Då sökmatriken endast hittar artiklar som innehåller ordet 40-talist går det inte att se om det är så att samma grupp nämns i artiklar under senare perioder men under annan benämning. Om det är så att gruppens medlemmar är med i artiklar under senare perioder men under en annan benämning kan detta ses som ett tecken på att gruppens identitet luckras upp. Det går även att argumentera för att generationen tillskrivs olika roller under den studerade tidsperioden då de oftare beskrivs som omsorgstagare i senare perioder jämfört med tidigare perioder och som icke-äldre och anhöriga i tidigare perioder jämfört med senare perioder.

4.1 40-talister som mäktiga

Rörande 40-talisternas bild som mäktiga menar jag att det finns anledning att utveckla denna då detta är en bild som målas upp av både tidningsartiklarna och av populärvetenskaplig litteratur (Rasmusson, 1985; Lindgren et al., 2005). Rasmusson (1985) redogör för att denna makt skulle komma från att de helt enkelt var en stor kohort: "Fyrtitalisterna och efterkrigsårens barnkullar var stora i hela västvärlden och därför fick de makt" (ibid., s 7), medan Lindgren et al. (2005) menar att deras omformande förmåga beror på att: "De är annorlunda. De är många" (ibid., s 16). Även om jag i viss mån kan förstå

logiken i att en stor grupp får makt eftersom den är stor menar jag att det finns en annan dimension i detta, en dimension Rasmusson har varit med att skapa. Denna dimension kommer från ett medvetandegörande av 40-talist som identitet, från kohort till generation, vilket liknar klassmedvetenhet i marxistisk teori (jmf Wright, 1997). Detta är även en liknelse som Mannheim (1952) använder för att förklara hur begreppet generation kan förstås. Om vi tänker oss att arbetarklassen kan nå vissa mål som gagnar dem som grupp, men för att driva denna klassformation behöver de medvetandegöras om sin klass. Detta resonemang går att föra även gällande 40-talisterna. Om det är så att de skulle vara som vilken kohort som helst skulle de inte ha en gemensam identitet vilken skulle behövas för att de skulle inse att de kunde tjäna på att som grupp på att formera sig. Genom att 40-talisterna kan sägas utgöra en generation i Mannheims mening, vilket Rasmusson genom sin essä och bok medverkade till, går det att argumentera för att detta medvetandegörande bidrog till den makt som 40-talisterna sedan fick. Att 40-talisterna blev en generation kan förklaras som en "kohortmedvetenhet" för dem. Matilda White Riley (1976) uttrycker att detta är en medvetenhet som är nödvändig för en identifiering och i utsträckning en formation som kohort.

For solidarity in age groups that cut across the entire society requires that "age consciousness" spread throughout a stratum, and that group goals and group leadership develop. (ibid., s 389)

Denna "kohortformation" förutsätter en identifiering med generationen och det går att se tendenser på denna retorik i vissa artiklar i det studerade materialet. Exempel på detta är: "Självfallet kommer vi att kräva förändringar och även att få några, både sådana vi önskar och sådana vi ogillar" (SvD 051009) eller mest tydligt:

Snart kommer vi 40-talister till äldreboende, och då måste det finnas plats till oss.

Vi kommer aldrig att finna oss i att sitta ensamma i lägenheten och titta på väggarna, utan vi vill bo gemensamt men ändå en egen lägenhet så man kan stänga dörren om sig.

Ett rum med pentry balkong och badrum räcker, sedan ska det finnas restaurang.

Ingen lyx men gärna gemensamhetsrum också.

40-talist (GP 110626)

I det senare exemplet går det även att se hur ofta som insändaren använder det personliga pronomenet "vi" för att beskriva 40-talister, något som hade varit omöjligt att göra om det inte var så att insändaren identifierade sig som 40-talist. Tydligaste markeringen är dock att personen skriver under insändaren med just "40-talist".

Därmed kommer frågan huruvida detta medför att 40-talisterna har lämnat de vänstervärderingar och den arbetsklassbakgrund som de har beskrivits som bärare av, framför allt av sig själva. Jag menar att det går att argumentera utifrån att denna identifiering som generationskamrat och den formation som följer med denna ersätter den marxistiska formation och den solidaritet med arbetarrörelsen som gällde flera av 40-talisterna under exempelvis 68-rörelsen.

Om vi då återgår till Rasmussons (1985) argumentation om att 40-talisterna är mäktiga för att de är många fungerar inte mitt ovanstående resonemang för att motbevisa detta. Anledningen till det är eftersom det till stor del är Rasmusson som introducerat 40-talisterna som generation. Om 40-talisterna inte ännu hade betecknats som en generation kan inte orsaken till deras makt vara att de ses som en generation.

4.2 Ungdomlighetens självförvällande krokben

Det finns en sorts paradoxal logik som innebär att det som hindrar äldreomsorgen från att faktiskt förändras är just att 40-talisterna är, eller i alla fall utmålas som, en så utpräglad generation. Även om nedanstående exempel syftar till Baby Boomers och inte till 40-talister per se menar jag att de målar upp en bild utifrån vilken det går att resonera vidare kring 40-talisternas situation.

I resultatet av Roth et al. (2012) studie av ett seniorboende i östra USA ser de att något som hindrar en integration mellan Baby Boomers och de äldre (i relation) är identiteten som förenar baby boomer generationen och däribland en syn på sig själva som för unga för de äldre: "They resisted being considered part of 'those old people' or participating in existing activities at Woodhaven" (ibid., s 194). Roth et al. uppger vidare: "Boomers in this community appear to share a generational consciousness that has made social integration with established residents unexpectedly problematic" (ibid., s 197). Detta stämmer väl överens med bilden av 40-talisten som evigt ung. Gilleard och Higgs (2007) menar att Baby Boomers identifikation är knuten till en ungdomlighet och att denna ungdomlighet exempelvis tar sig uttryck som att den tredje åldern ses som ett avvisande av "det äldre" (den fjärde åldern), något som även Roth et al. (2012) studie av Baby Boomers på seniorboende kan ses som ett tecken på. Vidare går det i den aktuella studien att se att då 40-talisterna visar vilka krav de ställer på en eventuell framtida äldreomsorg krävs företeelser som snarare kategoriserar ett seniorboende än ett "boende för äldre" eller "boende för demenssjuka". De förknippar snarare åldrandet med den tredje än den fjärde åldern. Avståndstagandet från dagens äldreomsorg tycks därmed även vara ett avståndstagande från dagens äldre och framför allt de som befinner sig i den fjärde åldern. Gilleard och Higgs (2007) poängterar vidare:

Within this post-sixties mentality, it is not youth per se that is bought and sold so much as the ideologies of youthfulness, symbolised by the

consumerist quartet of virtues – choice, autonomy , self-expression and pleasure.

Old age – the attributed community of “the old” – forms a key boundary marking the limits of third age culture. [...] Old age is rejected as a collective choice because it seems to represent a return to the past (ibid., s 26)

Detta vittnar om en inställning som även hittas i Hudson och Gonyeas (2012) syn på Baby Boomers som icke redo att representera åldrandet i USA.

Som jag nämnde tidigare finns det en betydande skillnad i om makten låg i gruppen eller hos medlemmarna av gruppen. Om vi utgår från att 40-talisterna är en mäktig generation och att denna makt helt och hållet ligger i deras identifikation och formation som en generation medför detta att de har ett problem i att förändra äldreomsorgen (som får anses utgöra en del av den fjärde åldern) då de kontinuerligt har poängterat sin ungdomlighet och ett avståndstagande från ålderdomen. Det blir då svårt att hålla fast vid denna ungdomlighet samtidigt som gruppen formerar sig för att förändra sin äldreomsorg.³⁵ Gruppen kan dock försöka förändras och inte identifiera sig i som ungdomliga i den mån de gör nu. Det går emellertid att argumentera för att en sådan förändring skulle vara svår då ungdomligheten tycks vara så pass centralt knuten till 40-talisterna identitet. Om konflikten mellan ungdomligheten och faktumet att de blir äldre medför att identiteten som 40-talist splittras medför detta därmed att de förlorar sin makt om denna är knuten till just denna identitet.

Om makten emellertid delvis är knuten till andra faktorer, som exempelvis ekonomiskt, kulturellt eller socialt kapital (jmf Bourdieu, 1984), medför detta att splittringen av 40-talist som identitet är det som faktiskt möjliggör att denna förändring av äldreomsorgen kan ske. Detta eftersom det som har hållit tillbaka denna förändring är generationens identitet som ungdomlig. Efter splittringen kan fortfarande 40-talisterna som individer ha kvar detta kapital och kan därmed använda det för att formeras i andra grupper, exempelvis ”de äldre”.

Tabell 5	Gruppen kvarstår	Gruppen splittras
Mäktig grupp	Oförändrat	Makten minskar
Mäktiga individer		Makten ökar, kan formera sig i nya mönster

Om minskningen av artiklar som nämner 40-talister rent allmänt (graf 4) som redovisades i denna studie faktiskt medför att detta är en grupp vars betydelse

³⁵ Om inte ålderdomen, och därigenom äldreomsorgen, i sig kan förändras och ses som ungdomlig (jmf Kjellander, 2013).

minskar är ett möjligt scenario att gruppens medlemmar kommer att komma tillbaka som mäktiga fast då med en identitet som äldre. Om detta händer är dock frågan när det kan tänkas göra det, valrörelsen 2014 ligger kanske lite för nära för att en sådan formering ska hinna ske men det är möjligt att det sker till 2018. Å andra sidan medför denna projektion att jag mer eller mindre säger samma sak som artikelförfattarna sagt inför många val, att 40-talisterna ”kommer att förvandlas till en rytande silverpanter. De kommer att lyfta äldreomsorgen – under coolare etikett – till den hetaste valfrågan [2018]” (DN 080719).

4.3 Mediernas bild och faktiska äldreomsorgen

Som jag nämnt tidigare så går det att argumentera för att empirin till studien inte endast ger en bild av vad medierna skriver utan att det även går att se dessa artiklar som dels ett tecken på den rådande samhällliga diskursen och dels som något som i sin tur formar denna diskurs (jmf Fairclough, 1992; van Dijk, 2008). Genom att artiklarna formar diskursen om äldreomsorg så påverkar de även samhället i vilket 40-talisterna kommer att ges denna äldreomsorg. Som Fairclough (1992) beskriver ligger en del av mediernas makt i att de beskriver något som objektiv sanning vilket därmed formar vår bild av hur världen faktiskt är. Genom att exempelvis beskriva att 40-talisternas äldreomsorg är en finansiell utmaning medför detta att denna bild cementeras. Den cementerade bilden formar sedan alternativen för hur utmaningen kan hanteras, exempelvis egenfinansierad äldreomsorg eller höjd pensionsålder. Medierna kan, trots sitt namn, inte ses som en bärare av information genom vilken nyheterna endast flödas. Medierna har även en makt i sig genom att påverka detta nyhetsflöde:

Even when the power of the media is a form of mediating power, it has its own autonomous role in the production and reproduction of social power structures. Through selective source use, news beat routines, and story topic selection, the news media decide which news actors are being publicly represented, what is being said about them, and, especially, how it is said. (van Dijk, 2008, s. 55)

Emellertid går det att peka på spretigheten i denna studies resultat och därigenom argumentera för att det inte tycks råda någon stark konsensus för hur 40-talisternas äldreomsorg kommer att hanteras. Ingen bild har cementerats rörande detta i den svenska mediediskursen och därmed så finns det fortfarande en levande diskussion och debatt kring olika lösningar. Tidningarnas potential för formandet av den ”objektiva bilden” har därmed inte införlivats under den studerade tidsperioden.

Källor

Citerade och refererade dagstidningsartiklar

- Dagens Nyheter 960924, *Signerat: Äldrevården är politisk dynamit*. Hans Bergström
- Svenska Dagbladet 961217, *Den politiska trovärdigheten står på spel – Centern borde betänka att man är delaktig i en s-politik som allvarligt försämrar sjukvården, skriver Mats Odell*. Mats Odell
- Dagens Nyheter 980419, *DN Debatt: "Liggsår och blöta blöjor inte vanvård". En mäktig generations ångest inför åldrandet förklarar kritiken mot äldrevården*. Ann-Charlotte Marteus
- Svenska Dagbladet 980717, *En valrörelse i miniatyr*. Anita Kratz & Monica Björklund
- Göteborgs-Posten 981104, *Hisingens äldre saknar rum*. Gunilla Skoog
- Göteborgs-Posten 990420, *Antalet platser har halverats*. Margot Wikström
- Göteborgs-Posten 000413, *Så ska framtiden äldrevård se ut – Biskop Claes Bertil Ytterberg leder statlig utredning*. Ebon Karlsson
- Aftonbladet 000703, *Alla vill inte pensioneras efter 65!*. Jonas Hellman & Markus Uvell
- Dagens Nyheter 010125, *Anna Hedborg föreslut äldreomsorgsförsäkring. "Låt 40-talisterna betala"*. Anna Hedborg
- Svensk Dagbladet 010319, *Demografisk infarkt väntar*. Jan Herin & Bo E Carlsson
- Dagens Nyheter 010704, *DN Debatt: Gör budgetöverskottet till en trygghetsgaranti, föreslår LO:s chefekonom Dan Andersson: "Miljardfond räddar äldreomsorgen"*. Dan Andersson
- Göteborgsposten 011203, *Våldsbrotten ökar bland unga "Kommunerna skiter i de unga och sparar på så sätt stora pengar"*. Bo Göran Bodin
- Svenska Dagbladet 021024, *Orvar börjar bli gammal – men inte svag*. Tobias Hammar & Mattias Croneborg.
- Dagens Nyheter 031012, *Nytt äldreboende självfinansierat. Långt gångna planer på försöksanläggning i Nacka*. Annika Nilsson
- Svenska Dagbladet 051009, *40-talsgenerationen abdikerar inte frivilligt*. Håkan Arvidsson
- Svenska Dagbladet 051106, *Uttåget som skakar om arbetslivet – 40-talisterna behövs som vägledare för de yngre*. Anna Lagerblad

- Göteborgs-Posten 070819, *Kaffekalas ingen hit på hemmet*. Artikelförfattare framgår ej
- Dagens Nyheter 080507, *Du måste själv betala mer för din egen äldreomsorg*. Berit Rollén & Monika Olin Wikman
- Dagens Nyheter 080719, *Unika gamla godingar – Kolumnen: Jenny Jewert om rätten till ett eget liv på ålderns höst*. Jenny Jewert
- Expressen 100409, *Nej till garanti*. Eric Erfors & Ann-Charlotte Marteus
- Göteborgs-Posten 110626, *Pensionärer med krav*. Insändare undertecknad ”40-talist”
- Göteborgs-Posten 110628, *Som man bäddar får man ligga*. Insändare undertecknad ”Lotta”
- Svenska Dagbladet 110925, *”After work” inget fattigt kollektiv*. Göran Skytte
- Svenska Dagbladet 110928, *Vårdas av barnen inte allas dröm*. Anna Asker
- Göteborgs-Posten 111115, *Vinsterna är stötande*. Insändare undertecknad ”40-talist”
- Dagens Nyheter 120411, *Gamla väljare, nya valfrågor*. Erik Helmersson

Litteratur

- Abercrombie, Nicholas; Hill, Stephen & Turner, Bryan S. (2000) *The Penguin Dictionary of Sociology*. London: Penguin Books Ltd.
- Adams, Rebecca G. & Blieszner, Rosemary (1998/2002) “Baby Boomer Friendship”. I Donna Lind Infeld (red.) *Disciplinary Approaches to Aging – volume 3: Sociology of Ageing*. New York: Routledge
- Berger, Arthur Asa (2000) *Media and Communications Research Methods – An Introduction to Qualitative and Quantitative Approaches*. Thousand Oaks: Sage Publications, Inc.
- Binstock, Robert H (2005) “Old-Age Policies, Politics, and Ageism”. *Generations* vol. 29 nr 3, s 73-78.
- Bjerling, Johannes & Ohlsson, Jonas (2010) *En introduktion till logistisk regressionsanalys*. Göteborg: Göteborgs universitet – Institutionen för journalistik, medier och kommunikation
- Bourdieu, Pierre (1984) *Distinction – A Social Critique of the Judgement of Taste*. Cambridge MASS: Harvard University Press.
- Brembeck, Helene (2010) ”Fyrtioåringar – Mediahype eller faktiskt livssegment?”. I *Konsumtionsrapport 09*. Göteborg: Centrum för konsumtionsvetenskap, Handelshögskolan vid Göteborgs universitet

- Brown, Wendy (2006) "American Nightmare: Neoliberalism, Neoconservatism, and De-Democratization". *Political Theory* vol. 34 nr 6, 690-714
- Bryman, Alan (2011) *Samhällsvetenskapliga metoder – andra upplagan*. Malmö: Liber
- van Dijk, Teun (2008) *Discourse and Power*. Houndmills, Basingstoke: Palgrave Macmillan
- Estrada, Felipe (2004) "Brottlighetens politiska dynamik – Ledarsidors syn på ungdomsbrottslighet 1970-1999". I Helena Blomberg; Christian Kroll; Tommy Lundstedt & Hans Swärd (red.) *Sociala problem och socialpolitik i massmedier*. Lund: Studentlitteratur.
- Fairclough, Norman (1992) *Discourse and Social Change*. Cambridge: Polity Press
- Framtidskommissionen (2012) *Försörjningskvoten I olika delar av Sverige – scenarier fram till år 2050*. Stockholm: Regeringskansliet
- Gee, Ellen M. (2002) "Misconceptions and misapprehensions about population ageing". *International Journal of Epidemiology* vol 31, s 750-753
- Gilleard, Chris & Higgs, Paul (2002) "The third age: class, cohort or generation?". *Ageing and Society* vol 22 nr 3, s 369-382
- Gilleard, Chris & Higgs, Paul (2007) "The Third Age and the Baby Boomers-Two Approaches to the Social Structuring of Later Life". *International Journal of Ageing and Later Life* vol 2 nr. 2, s 13-30
- Guberman, Nancy; Lavoie, Jean-Pierre; Blein, Laure & Olazabal, Ignance (2012) "Baby Boom Caregivers: Care in the Age of Individualization". *The Gerontologist* vol. 52 nr 2, s 210-218
- Hansen, Anders (1998) "Content Analysis". I Anders Hansen; Simon Cottle; Ralph Negrine & Chris Newbold (red.) *Mass Communication Research Methods*. London: Macmillan Press Ltd
- Hudson, Robert B. & Gonyea, Judith G (2012) "Baby Boomers and the Shifting Political Construction of Old Age". *The Gerontologist* vol. 52 nr 2, s 272-282
- Johnstone, Megan-Jane & Kanitsaki, Olga (2009) "Population ageing and the politics of demographic alarmism: implication for the nursing profession". *Australian Journal of Advance Nursing* vol 26 nr 3, s 86-92
- Katz, Stephen (1992) "Alarmist demography: Power, Knowledge, and the Elderly Population". *Journal of Aging studies* vol. 6, nr 3, s 203-225
- Krisoffersson, Birgitta & Lahger, Håkan (2005) *Pensionär? Aldrig i livet! – Elva 40-talister om sina liv och sin framtid*. Lidingö: Bokförlaget Langenskiöld

- Landgren Möller, Elisabeth (2005) "Fyrtioåringar och andra". *Välfärd* 2005 nr 1, s 14-17
- Landis, Richard J. & Koch, Gary G (1977) "The measurement of Observer Agreement for Categorical Data". *Biometrics* vol. 33 nr 1, s 159-174
- Laslett, Peter (1991) *A Fresh Map of Life – Emergence of the Third Age*. Cambridge MASS: Harvard University Press
- Lindgren, Ann & Hellman, Jonas (2005) *Vad varje 40-åring bör veta! – Hälsa, ekonomi, pension, boende, livets goda*. Stockholm: MånpoCKET
- Lindgren, Mats; Fürth, Thomas; Kempe, Magnus & Krafft, Göran (2005) *Rekordgenerationen – Vad de vill och hur de tänker*. Stockholm: Bookhouse Publishing
- Lundgren, Anna Sofia & Ljuslinder, Karin (2011a) "The baby-boom is over and the ageing shock awaits': populist media imagery in news-press representation of population ageing". *International Journal of Ageing and Later Life* vol. 6 nr 2, s 39-71
- Lundgren, Anna Sofia & Ljuslinder, Karin (2011b) "Problematic Demography: Representations of Population Ageing in the Swedish Daily Press". *Population Ageing* (2011) nr 4, s 165-183
- Mannheim, Karl (1952) The problem of generations. I Karl Mannheim *Essays on the Sociology of Knowledge*. London: Routledge & Kegan Paul Ltd.
- Markström, Carina; Ljuslinder, Karin & Sjöström, Staffan (2011) "Konsensus och personifierade konflikter – Problembeskrivningar av äldreomsorg i svensk dagspress". *Sociologisk forskning* vol. 48 nr 1, s 5-23
- Myrdal, Alva & Gunnar Myrdal (1934) *Kris i befolkningsfrågan*. Stockholm: Nya Doxa
- Nilsson, Magnus & Jönson, Håkan (2009) "Äldre i massmedia – osynliga eller förknippade med problem". I Håkan Jönson (red.) *Åldrande, åldersordning och ålderism*. Linköping: Linköpings universitet – Filosofiska fakulteten
- Nilsson, Bengt (2005) "60-åringarna fler än 40-åringarna". *Välfärd* 2005 nr 2, s 18-19
- Phillipson, Chris; Leach, Rebecca; Money, Annemarie & Biggs, Simon (2008) "Social and Cultural Constructions of Ageing: the Case of the Baby Boomers". *Sociological Research Online* vol 13 nr 3
- Pruchno, Rachel (2012) "Not Your Mother's Old Age: Baby Boomer at Age 65". *The Gerontologist* vol. 52 nr 2, s 149-152
- Rasmusson, Ludvig (1985) *Fyrtioåringarna*. Stockholm: Norstedts Faktapocket
- Riley, Matilda White (1973) "Aging and Cohort Succession: Interpretations and Misinterpretations". *Public Opinion Quarterly*, Spring 73, Vol 37 nr 1, s 36-49

- Riley, Matilda White (1976) "Age Strata in Social Systems". I Robert H Binstock & Ethel Shanas (red.) *Handbook of Aging and the Social Sciences*. New York: Van Nostrand Reinhold Company
- Roth, Erin G.; Keimig, Lynn; Rubenstein, Robert L.; Morgan, Leslie; Eckert, Kevin; Goldman, Susan & Peeples, Amanda D. (2012) "Baby Boomers in an Active Adult Retirement Community: Comity Interrupted". *The Gerontologist* vol. 52 nr 2, s 189-198.
- SOU 2013:25, *Åtgärder för ett längre arbetsliv*. Stockholm: Regeringskansliet
- U.S. Census (2011) *The Older population: 2010*. U.S Department of Commerce – Economics and Statistics Administration.
- Wellner, Allison Stein (2000) "Generational Divide". *American Demographics*, Oct 2000, vol. 22 nr 10, s 52-58.
- Wetterberg, Gunnar (2008) *Har vi råd med äldrevård när 40-talisterna blir gamla*. Stockholm: Pensionsforum.
- Wright, Erik Olin (1997) *Classes*. London: Verso

Elektroniska källor

Andersson, Håkan (2010) *Dagstidningar tappar upplaga*. Göteborgsposten.se, tillgänglig:

<http://www.gp.se/ekonomi/1.314980-dagstidningar-tappar-upplaga> (130523)

SCB (2012), Sveriges folkmängd i ettårsklasser, tillgängligt:

<http://www.scb.se/Statistik/BE/BE0101/2012A01x/Be0101Folkm%C3%A4ngd1860-2012.xls> (130516)

Kjellander, Daniel (2013) *PRO raggare medlemmar på Sweden Rock*. Sveriges Radio, tillgängligt:

<http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=4251&artikel=5534783> (130521):

Valmyndigheten (2010) *Val till riksdagen – Röster*, tillgängligt:

<http://www.val.se/val/val2010/slutresultat/R/rike/> (hämtat 130521)

Bilaga 1: Kodningskategoriernas överensstämmighet och värde enligt Cohens Kappa.

I nedanstående tabell presenteras förutom Cohens Kappa även de tillhörande benämningarna på "strength of Agreement" som Landis och Koch (1977) sätter upp. Eftersom denna dubbelkodning delvis användes för att förfinas kodningsmanualen så går det att argumentera för att de faktiska värdena enligt Cohens Kappa skulle vara högre i en eventuell ny dubbelkodning.

Kodningskategori	Överensstämmighet	Cohens Kappa
K1: 40-talister som omsorgstagare inom äldreomsorgen	82 %	0,63 (substantial)
K2: 40-talister som stor grupp eller stor generation	76 %	0,51 (moderate)
K3: 40-talister som karaktäristisk grupp	82 %	0,63 (substantial)
K4: Bilden av 40-talister problematiseras eller nyanseras	96 %	0,92 (almost perfect)
K5: 40-talist som anhörig inom äldreomsorgen	100 %	1,00 (almost perfect)
K6: Krav, förslag eller idé om förändring i äldreomsorgen	69 %	0,39 (fair)
K7: Offentlig eller kollektiv finansiering av äldreomsorgen	84 %	0,67 (substantial)
K8: Individuell finansiering av äldreomsorgen	90 %	0,80 (substantial)
K9: Organisering av äldreomsorgen	71 %	0,43 (moderate)
K10: Finansiering av äldreomsorgen ³⁶	80 %	0,59 (moderate)
K11: Uttalande av 40-talist	96 %	0,92 (almost perfect)
K12: Negativt omdöme om 40-talist	88 %	0,76 (substantial)
K13: Försörjningskvot	88 %	0,76 (substantial)
K14: 40-talister som icke-äldre	-gjordes ej-	-gjordes ej-

Det bör poängteras att detta undersöktes när Helsingborgs Dagblad även var med i undersökningen. Emellertid bör detta inte påverka dessa värden i någon väsentlig grad då det inte var de faktiska resultaten av kodningarna som här undersöktes utan endast om vi båda hade kodat materialet på samma sätt.

Anledningen till att kodningskategorin om 40-talister som icke-äldre inte har dubbelkodats beror på att denna kategori lades till efter att denna dubbelkodning hade genomförts.

³⁶ Kodningskategorin för Finansiering (K10) förändrades i relativt stor utsträckning då den vid dubbelkodningstillfället var avhängig kodningskategorin för Krav, förslag eller idé om förändring (K6). Därmed bör överensstämmigheten och Cohens Kappa för Finansieringskategorin tas med en nypa salt.

Bilaga 2: Söktermer i Retriever 1995-2012.

Söktermerna som användes för att få fram empirin till denna studie går att dela upp i två led varav det första ledet var ord som syftade till generationen 40-talister och det andra ledet ord som syftade till äldreomsorg.

Artiklar söktes under perioden 950101-121231 i tidningarna Svenska Dagbladet, Dagens Nyheter, Göteborgs-Posten, Aftonbladet (med bilagor) och Expressen (med bilagor, men ej Göteborgs-Tidningen eller Kvällsposten). Asterisken bland sökorden medför att sökningen ger träff på ordet även om det skulle vara så att ordet fortsätter efter asterisken.

1. (40-talist* OR fyrtiotalist*) AND (äldreomsorg* OR äldrevård* OR äldreboende* OR servicehus* OR vårdboende* OR "boende för äldre" OR "särskilt boende" OR åldringsvård* OR hemtjänst* OR serviceboende* OR ålderdomshem* OR pensionärshem* OR långvård* OR sjukhem* OR geriatri*)

Denna sökning ger 535 artiklar från studiens fem tidningar under perioden 1995-2012. Ur dessa 535 artiklar valdes 142 bort eftersom de inte ansågs vara relevanta. Detta resultat visas även i Graf 3.

Led 1: 40-talist* OR fyrtiotalist*

Denna sökning ger 4 668 artiklar från studiens fem tidningar under perioden 1995-2012.

Detta resultat visas även i Graf 4.

Led 2: äldreomsorg* OR äldrevård* OR äldreboende* OR servicehus* OR vårdboende* OR "boende för äldre" OR "särskilt boende" OR åldringsvård* OR hemtjänst* OR serviceboende* OR ålderdomshem* OR pensionärshem* OR långvård* OR sjukhem* OR geriatri*

Denna sökning ger 43 995 artiklar från de fem tidningarna i urvalet under perioden 1995-2012.

Detta resultat visas även i Graf 7.

2. (10-talist* OR tiotalist*) OR (20-talist* OR tjugotalist*) OR (30-talist* OR trettiootalist*) OR (40-talist* OR fyrtiotalist*) OR (50-talist* OR femtiotalist*) OR (60-talist* OR sextiootalist*) OR (70-talist* OR sjuttiootalist*) OR (80-talist* OR åttiootalist*) OR (90-talist* OR nittiootalist*) OR (00-talist* OR milleniumbarn* OR milleniebarn*)

Denna sökning ger 8 890 artiklar från de fem tidningar i urvalet under perioden 1995-2012.

3. "Baby Boomer*"

Denna sökning ger 58 artiklar från de fem tidningar i urvalet under perioden 1995-2012.

4. "Rekordgeneration*"

Denna sökning ger 62 artiklar från de fem tidningar i urvalet under perioden 1995-2012.

Bilaga 3: Logistisk regressionsanalys

I Bjerling och Ohlssons rapport "En introduktion till logistisk regressionsanalys" (2010) redogör författarna för att det inte tycks finnas någon egentlig konsensus kring vad som ska redovisas ur en logistisk regressionsanalys. De menar dock att samtliga uppgifter som SPSS visar vid logistisk regressionsanalys samt "goodness of fit" och "likelihood ratio" bör redovisas. Emellertid har jag här valt att exkludera flera av de uppgifter som SPSS redovisar då dessa är överflödiga eftersom de redovisar samma sak som de uppgifter jag väljer att redovisa fast under annan benämning. Likaså väljer jag att inte redovisa "goodness of fit" och "likelihood ratio" då detta är syftar på modellens helhet vilket jag menar att de uppgifter som jag väljer att redovisa även gör.

En logistisk regressionsanalys utgår från att några variabler är oberoende medan andra är beroende av dessa variabler. I detta fall har jag valt att se de fyra förändringskategorierna (K6, K7, K8 och K9) som oberoende vilket i teorin betyder att huruvida dessa nämns i artikeln beror på vilka andra kodningar som nämns. Emellertid är uppdelningen mellan beroende och oberoende en tänkt uppdelning och det som därmed går att bära med sig från denna modell är hur sannolikt det är att en artikel nämner en "beroende" företeelse om den nämner en "oberoende" företeelse.

Den aspekt av dessa som framför allt används i studien är $\text{Exp}(B)$ som redogör för hur en oberoende kodningskategori (covariate) påverkar en beroende kodningskategori (dependable). Ett värde om 1 betyder i detta sammanhang att den oberoende kodningskategorin inte har någon verkan på den beroende medan ett värde om exempelvis 1.12 betyder att en artikel som nämner den oberoende kodningskategorin är 12 procent mer sannolik att nämna den beroende än en artikel som inte nämner den oberoende kodningskategorin. Jag har även valt att redovisa de 95-procentiga marginalerna för $\text{Exp}(B)$ vilket betyder att det är en 95-procentig säkerhet att $\text{Exp}(B)$ för varje kategori befinner sig mellan den lägre och den högre av dessa två.

Logistisk regression 1 (LR1)

Dependent: Förändring av äldreomsorg (K6)

Covariates: K(1-5) + K(10-14)

		Sig.	Exp(B)	95% C.I. for EXP(B)	
				Lower	Upper
Omsorgstagare	K1	0,068	1,770	0,958	3,270
Stor_grupp	K2	0,229	0,698	0,388	1,254
Karaktäristisk_grupp	K3	0,453	1,243	0,704	2,195
Heterogen	K4	0,278	2,111	0,547	8,152
Anhörig	K5	0,564	0,692	0,197	2,425
Finansiering	K10	0,000	6,915	3,970	12,044
Fyrtioalst_uttal	K11	0,976	0,988	0,467	2,093
Negativt_omdöme	K12	0,000	0,261	0,141	0,483
Försörjningskvot	K13	0,025	0,507	0,280	0,917
Ickeäldre	K14	0,051	0,236	0,056	1,004
Constant		0,278	1,448		

Logistisk regression 2 (LR2)

Dependent: Offentlig finansiering av äldreomsorgen (K7)

Covariates: K(1-5) + K(10-14)

		Sig.	Exp(B)	95% C.I. for EXP(B)	
				Lower	Upper
Omsorgstagare	K1	0,043	2,441	1,030	5,781
Stor_grupp	K2	0,018	0,420	0,204	0,864
Karaktäristisk_grupp	K3	0,070	0,550	0,288	1,049
Heterogen	K4	0,790	1,300	0,188	8,992
Anhörig	K5	0,561	0,571	0,087	3,771
Finansiering	K10	0,000	159,976	21,542	1188,016
Fyrtioalst_uttal	K11	0,758	0,862	0,336	2,214
Negativt_omdöme	K12	0,167	0,573	0,260	1,261
Försörjningskvot	K13	0,413	1,291	0,700	2,380
Ickeäldre	K14	0,341	3,280	0,285	37,760
Constant		0,000	0,006		

Logistisk regression 3 (LR3)

Dependent: Individuell finansiering av äldreomsorgen (K8)

Covariates: K(1-5) + K(10-14)

		Sig.	Exp(B)	95% C.I. for EXP(B)	
				Lower	Upper
Omsorgstagare	K1	0,206	1,791	0,726	4,422
Stor_grupp	K2	0,389	0,730	0,357	1,494
Karaktäristisk_grupp	K3	0,578	1,204	0,625	2,319
Heterogen	K4	0,098	5,546	0,727	42,323
Anhörig	K5	0,656	1,516	0,243	9,457
Finansiering	K10	0,000	104,965	13,833	796,474
Fyrtotalist_uttal	K11	0,806	0,883	0,328	2,378
Negativt_omdöme	K12	0,287	0,637	0,278	1,460
Försörjningskvot	K13	0,302	1,392	0,743	2,611
Ickeäldre	K13	0,998	0,000	0,000	
Constant		0,000	0,003		

Logistisk regression 4 (LR4)

Dependent: organisering av äldreomsorgen (K9)

Covariates: K(1-5) + K(10-14)

		Sig.	Exp(B)	95% C.I. for EXP(B)	
				Lower	Upper
Omsorgstagare	K1	0,565	1,172	0,682	2,015
Stor_grupp	K2	0,470	1,194	0,738	1,933
Karaktäristisk_grupp	K3	0,447	1,196	0,754	1,897
Heterogen	K4	0,407	1,615	0,520	5,015
Anhörig	K5	0,641	0,758	0,237	2,427
Finansiering	K10	0,133	1,389	0,905	2,134
Fyrtotalist_uttal	K11	0,090	0,566	0,293	1,092
Negativt_omdöme	K12	0,003	0,437	0,251	0,760
Försörjningskvot	K13	0,041	0,608	0,376	0,981
Ickeäldre	K13	0,154	0,308	0,061	1,554
Constant		0,367	0,758		

Bilaga 4: P-värde för hypotesprövning

P-värdet för ett samband kan uttryckas som att det säger hur stor chans det är att de två kategorierna faktiskt har en verkan på varandra eller om deras samband beror på ren slump. Värdet kan förklaras som hur stor chans/risk det skulle vara att en förändring uppstod om det rörde sig om en ren slumpfördelning. Exempelvis om det visar sig att det under perioden 1995-1997 var 15 artiklar om individuell äldreomsorg och 17 artiklar perioden 2010-2012 så är det mer troligt att detta beror på ren slump än om det var 2 artiklar 1995-1997 och 25 artiklar 2010-2012.

Avsnitt 3.3.1 De olika förändringskategorierna över tid

Kodningskategori 1	Kodningskategori 2	p-värde
K7	Tidsperiod	<0,001
K8	Tidsperiod	0,195
K9	Tidsperiod	0,337
K7	K13	0,014
K8	K13	0,010
K10	K13	<0,001

Avsnitt 3.3.2 Tidningars politiska hemvists påverkan på omnämmandet av offentlig respektive individuell finansiering av äldreomsorgen

Kodningskategori 1	Kodningskategori 2	p-värde
K7	Tidning	0,009
K8	Tidning	0,006
K9	Tidning	0,455

Avsnitt 3.3.3 Uttalande av 40-talister och förändring av äldreomsorgen

Kodningskategori 1	Kodningskategori 2	p-värde
K11	K6	0,588

Avsnitt 3.3.4 Omnämmandet av gruppens storlek och karaktäristika över tid

Kodningskategori 1	Kodningskategori 2	p-värde
K2	Tidsperiod	0,061
K3	Tidsperiod	0,673
K3	K13	0,001

Avsnitt 3.3.5 Förändring av äldreomsorgen i relation till 40-talisternas storlek och karaktäristika

För denna hypotesprövning har K2 och K3 fått skapa en ny kategori (K2+K3) om fyra klassificeringar (K2=p, K3=p; K2=p, K3=a; K2=a, K3=p och K2=a, K3=a) varpå p-värdet testades gentemot denna nya grupp och K6. Samma sak har gjorts med K3 och K4 (K3+K4)

Kodningskategori 1	Kodningskategori 2	p-värde
K2+K3	K6	0,145
K3+K4	K8	0,767
K2	K7	0,619

Avsnitt 3.3.6 Generationen som omsorgstagare över tid och äldreomsorgens finansiering kopplad till 40-talisterna som omsorgstagare

Kodningskategori 1	Kodningskategori 2	p-värde
K1	Tidsperiod	0,070
K5	Tidsperiod	0,399
K14	Tidsperiod	<0,001
K1	K8	0,008
K1	K7	0,016

Avsnitt 3.3.7 Negativa omdömen om 40-talister och idéer om individuell finansiering av äldreomsorgen

Kodningskategori 1	Kodningskategori 2	p-värde
K12	K8	0,119
K12	K6	<0,001

Avsnitt 3.3.8 Valårs påverkan på huruvida artiklar nämner förändring av äldreomsorgen

För prövning av detta p-värde har kategorin valår skapats som delar upp åren 98, 02, 06 och 10 i kategorin "valår" och resterande år i kategorin "icke-valår"

Kodningskategori 1	Kodningskategori 2	p-värde
K1	Valår	0,498
K2	Valår	0,920
K3	Valår	0,934
K4	Valår	0,290
K5	Valår	0,891
K6	Valår	0,639
K7	Valår	0,505
K8	Valår	0,774
K9	Valår	0,979
K10	Valår	0,137
K11	Valår	0,199
K12	Valår	0,526
K13	Valår	0,934
K14	Valår	0,875

www.soch.lu.se

LUNDS UNIVERSITET

Box 117
221 00 Lund
Tel 046-222 00 00
www.lu.se